

YUVARLAK MASA TOPLANTISI *

Toplantı Tarihi	31 Mart 1976
Toplantı Yeri	Milli Kütüphane Adnan Ötüken Okuma Salonu
K o n u	Üniversite Kütüphaneleri
Oturum Başkanı	Prof. Dr. Osman ERSOY DTCF Öğretim Üyesi
Oturuma Katılanlar :	
Prof. Dr. Yaşar KARAYALÇIN	Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi
Doç. Dr. Berin U. YURDADOĞ	DTCF Öğretim Üyesi
Maide ÜNLÜ	Ege Üniversitesi Kütüphane Müdürü
Solmaz İZDEMİR	Orta Doğu Teknik Üniversitesi Kütüphane Müdür Yardımcısı
Halis ALAR	Atatürk Üniversitesi Kütüphane Müdür Yardımcısı
Sargon ERDEM	Karadeniz Teknik Üniversitesi Müdür Yardımcısı
O. Tekin AYBAŞ	T.B.T.A.K. Uzmanı

Oturum Başkanı — Onikinci Kütüphane Haftası dolayısıyla Türk Kütüphaneciler Derneği'nin düzenlemiş olduğu yuvarlak masa toplantısını açıyorum.

Öncelikle bizi bu toplantıya konuşmacı olarak çağırdıkları için Türk Kütüphaneciler Derneği Genel Merkezine teşekkür ederim. Ayrıca kıymetli vakitlerinizi üniversite kütüphanesi açık oturumuna ayırmakla sizlere teşekkürlerimizi arz ederiz.

Önce bu yuvarlak masa toplantısında konuşacak olan konuşmacıları sizlere takdim edeceğim. Sayın Doç. Dr. Berin Yurdadoğ, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Kütüphane Müdür Yardımcısı Solmaz İzdemir, Prof. Dr. Karayalçın, Ege Üniversitesi Kütüphane Müdürü Maide Ünlü, Atatürk Üniversitesi Kütüphane Müdür Yardımcısı Halis Alar, Karadeniz Teknik Üniversitesi Kütüphane Müdür Vekili Sargon Erdem, T.B.T.A.K. Uzmanı ve Boğaziçi Üniversitesinin eski Kütüphane Müdürü Tekin Aybaş.

Açık oturumumuzun konusu : Üniversite kütüphaneleridir. Hepimizin bildiği üzere kütüphane türleri içinde üniversite kütüphanelerimiz özellikle araştırma, öğretim eğitim, bakımından çok önemli bir yer işgal ederler.

* XII. Kütüphane Haftası münasebetiyle, 31 Mart 1976 günü düzenlenmiştir.

Yine denilebilir ki, üniversite kütüphaneleri üniversitelerimizin ayrılmaz, bölünmez bir parçasıdır.

1952 lerden başlayarak sayın Fehmi Ethem Karatay'ın İstanbul Üniversitesi Kütüphane Müdürlüğüne atanmasından tutunuz da günümüze kadar geçen 50 den fazla yıl içinde üniversite kütüphanelerimizde meydana gelen aşamaları, bir başka deyimle üniversite kütüphanelerimizin 50 yılına şöyle bir göz atacak olursak yapılmış çalışmalar ve verilmiş raporlar ve çok kıymetli kütüphanecilerimizin ve özellikle Prof. Dr. Yaşar Karayalçın'ın çok kıymetli uyarılarının günümüze kadar ne gibi etkiler gösterdiğini ve kütüphanecilerimizin bu raporlardan nasıl esinlendiklerini hepimiz merak etmişizdir. Gerçekten de bir kütüphanecinin bu konular üzerinde düşünmesi gerekir.

Ben sözlerimi fazla uzatmadan, kıymetli kütüphanecilerin sorunları ve kütüphanelerin çeşitli ayrıntılı işlerini çok daha iyi bildikleri için onlara sözü bırakacağım; ancak, üniversite kütüphanelerimizin ne olduğu, ne gibi bir yöntem üslendiklerini öncelikle üniversitenin amacının ne olduğunun saptanmasının gereğine inanıyorum.

Bunun için bu konuda sözü sayın Yurdadoğ'a veriyorum. Bize üniversitenin amaçları nedir ve üniversite kütüphaneleri bu amaçları yerine getirmeleri için ne gibi bir görev üslenmişlerdir. Bize bu konuda bilgi versinler.

Hemen şunu da arz etmek istiyorum : Bu açık oturuma katılan kıymetli konuşmacılar sizin soracağınız soruları da karşılamayı peşinen kabul etmiş bulunuyorlar; kendilerine teşekkür ederim. Toplantımızın bitimine doğru da sorulan soruları karşılama olanağını bulacağız. Buyurunuz Berin hanım.

Doç. Dr. Berin YURDADOĞ — Efendim, ben pek fazla vaktinizi almak istemiyorum, bir hayli de kalabalığız daha önce bir sürtüşmemiz olmadı, bir çatışmamız olmadı ama buraya gelmeden önce iki arkadaşla biraz dertleşme olanağını bulduk... (Banttın bu kısımlar anlaşılamıyor) daha iyi elemanları yetiştirebildik diye özetlenebilir.

Üniversitelerimizin bu yoldaki en belli başlı fonksiyonu bilgiyi toplamak, buna dayalı olarak bir öğretim yapmak, araştırmalar yapmak, araştırmaları daha çok duyurabilmek için yayınevleri kurmak. Bu araştırma merkezlerinden faydalanmayacak bilimsel kişiler için aynı sonucun yorumunu yapmak ve nihayet bir yayın haline getirmek şeklinde özetlenebilir.

Hepimizin bildiği buna eklenecek bir madde vardır : Gençlerin hayata atıldıkları zaman karşılaştıkları sorunları tek başına çözebilmek üzere araştırma yapma niteliğine sahip kılmak.

Üniversiteler, bu fonksiyonel tipte çalışırken en büyük eksiği kütüphane olmuştur; tıpkı diğer ilim müesseselerinde olduğu gibi. Bu müessesenin kuruluşundan beri söylenen bir laf vardır, üniversitenin kütüphane ile kardeş olarak görülmesiyle ilgili olarak : Kütüphane üniversitenin kalbidir. Galiba değişti bu fikir, kütüphane üniversitenin beyni. Çünkü, üniversitelerin hayatiyetini devam ettiriyor.

Kütüphanenin amacı, genel fonksiyonuna paralel olarak bir kütüphanenin amacı ve fonksiyonu; hiç bir kütüphanenin bizatihi kendisi için bir amacı olamıyacağına göre bağlı bulunduğu tesislere göre belli bir amaç güdüyor.

Fonksiyonlarına gelince : Gayet tabii, üniversitenin fonksiyonuna paralel bir tempo içinde bilgiyi toplamak en kolay şekilde bunları organize etmek ve en büyük bir organize seviyesinde okuyucuların hizmetine sunmak. Ya da en son deyiimi ile bilgi akışını kesintisiz olarak sağlayabilmektir.

Bu amaç ve fonksiyon ne ile yerine getirilir? Bu uzun bir iş. Herhalde bu konunun tartışmasını burada arkadaşlarla yapacağız. Sayın Osman beyin bana tevcih ettiği soru bu idi sanıyorum.

Bu yüzden ben müsaadenizi rica ediyorum.

Başkan — Teşekkür ederim efendim.

Efendim, sözlerime başlarken Türkiye'de üniversitelerin kütüphanecilik alanındaki çalışmalarının bir hayli farklı olduğunu söylemiştim.

Yapılan öneriler ve verilen raporların, çeşitli kanunlarda kütüphanelerle ilgili tanzim edici çalışmaların hangi aşamalardan geçtiğini izlemek istemiştir. Dün akşam bütün bu geçmişe şöyle bir göz atarken sayın Profesör Karayalçın'ın 1952 de 1954 de 1964 de 1965 de yazdığı bütün yazıları üzerine Türk kütüphanecilerinin iyi olanaklara kavuşabilmeleri, bunlarla ilgili bir kanun çıkarılması, hattâ çeşitli üniversite kanunlarıyla veya Personel Kanunu ile kütüphanecilere belli bir yevmiye sağlanması konusunda hemen hemen hiç bir sonuca bağlanmadığına tanık oldum.

Bu hususta, bir sonuca da kendimi hazırlayamadım. İsterim ki, bu konuda çok değerli çalışmalarda bulunmuş olan sayın Karayalçın, neden böyle oluyor, neden 1925 lerde çok iyi bir şekilde başlamış olan üniversite kütüphaneciliğimiz personel ve yöneticileri yönünden yapıları kanunları bakımından bazı aşamaları süratle geçirmemiştir ve bugünkü durumunda kalmıştır. Bunu Profesör Sayın Karayalçın'dan istirham ediyorum. Buyurun efendim.

Profesör Dr. Yaşar KARAYALÇIN — Teşekkür ederim sayın Başkan.

Bana tevcih edilen soru : Yalnız kütüphaneciliği ilgilendiren bir soru değildir. Türkiye'nin çeşitli alanlarında ortaya çıkan problemlere neden süratle çözüm yolu bulunamıyor, sorunu de içinde taşımaktadır.

Ben aşağı yukarı otuz seneyi geçmiş olan öğretim hayatımda memleketin meselelerine de bakarak şu sonuca varmış oluyorum. Kısaca arz etmek isterim : Türkiye , kanaatimce bir organizasyon krizi içindedir. Düşündüm, düşündüm ve neden fikirler uygulamaya intikal edemiyor, neden düşünülen konular memleketin bir an evvel büyük bir müesseseye kavuşması gerektiği halde böyle bir müessese kurulamıyor.

Bunun birinci cevabını organizasyon krizi ile şahsen bulmuşumdur. Çünkü, bilhassa demokratik yani çok partili düzene geçtikten sonra Türkiye'nin siyasi hayatındaki her sene gittikçe artan istikrarsızlık kademe kademe her yere sirayet

etmekte ve tesirini göstermektedir, birinci nokta budur. Sürekli olmayan hükümetler belli bir planı sürekli olarak takip edemeyen iktidarlar bence bunun birinci sebebidir.

İkinci sebep ise : Bürokraside çok rahatsızlıklar vardır. Üst kademelerdeki istikrarsızlık, sorun korkusu testiyi kıranla, suyu getiren arasında fark olmaması gibi genel sebepler ve bir de bunun yanında belli bir fikir seviyesi, fikir birikiminin teşekkül edememiş olması gerçekleşmesi icabeden fikirlerin yahut kurulması icabeden müesseselerin ortaya çıkmasını engellemektedir.

Şimdi bu müşahedemi müsaade ederseniz kütüphanelere, üniversite kütüphanelerine uygulamak istiyorum. Üniversite kütüphanelerinin meselelerine en uygun ortamda ve en doğru bir şekilde çözümleyebilmek için ben bir üniversite hocası olarak ve kütüphanecilikle ilgili bir düşünen insan olarak şu neticeye varmışımdır

Eğer, üniversitede kütüphaneleri içinde çalışan ve sorumluluk taşıyan bilhassa üst kademedeki kimseler öğretim üyeleri ile aynı seviyede olmayacak olurlarsa ve öğretim üyeleri ile asistanlardan ileride üniversite kütüphanecisi yetiştirilemeyecek olursa ve bunlar üniversite kütüphanelerinin sorumluluğunu diğer öğretim üyelerine denk bir seviyede ele almayacak olurlarsa uygulamada çok çeşitli mahzurlar ortaya çıkacaktır.

Bundan olacak ki, hazırladığım tasarı da üniversite kütüphanecisi diye üniversite doçentliğine paralel bir unvan ihdas edilmesi gerektiği sonucuna vardım. Eğer bu yapılmış olursa o zaman üniversite kütüphanecisini, üniversite öğretim üyesi kendileri arasında bir meslektaş olarak görürler ve o zaman pekçok problemler kendiliğinden hallolur.

Fakat, enteresan olan şudur : 1964 senesinde ben bu tasarımı hazırladım bastırttım, sonra sayın Başkanın da katıldığı bir komisyonda Ankara Üniversitesi Senatosu bir komisyon kurdu, çalıştık müşterek belli bir sonuca vardık tekliflerimizi senatoya intikal ettirdik ve senato kabul etti, arkasından diğer üniversitelere de bu tasarı intikal etti. Bunların da bazı müşahadeleri olmakla beraber esas itibariyle bu görüşleri paylaştılar, fakat aradan en aşağı on sene geçmiş olmasına rağmen maalesef bu teklif, Ankara Üniversitesinin kabul ettiği bu teklif, yanılmıyorsa belki Milli Eğitim Bakanlığına bile intikal etmedi. Bilemiyorum hangi safhada olduğunu.

Aslında, Ankara Üniversitesinde hizmetlerde süreklilik olmuş olsaydı ve bu benimsediği görüşü Üniversiteler Arası Kurula intikal ettirip bütün üniversitelerin müşterek bir görüşü olarak Milli Eğitim Bakanlığı'na ve üniversitelere intikal ettirebilmiş olsalardı belki bu tasarı şimdiye kadar çoktan tamamlanmış olurdu.

Bu böyle olmadı, neden? Organizasyon krizi üniversitede de vardı ve bu açık bir husustur. İkincisi : Bu konuda yeteri kadar henüz bilgi birikimi olmamıştır. Bu bilgi birikimi yalnız üniversite kütüphanelerinde çalışanlar bakımından değil, aynı zamanda üniversitede hocalık yapan meslektaşlarımız bakımından da henüz yeterli değildir, eğer bu teknik seviyeye ulaşabilmiş olsa idi bu ihtiyaç müştereken tesbit edilen bir ihtiyaç olarak kabul edilmiş olsa idi, şimdiye kadar bu kanun tasarısı çıkardı, Meclise intikal eder ve çıkardı. Ama henüz biz bu olgunluğa, bu seviyeye varabilmiş değiliz. Biraz da bizim eski tâbirle; birkaç fırın ekmek yemek durumundayız.

Ben şuna kaniyim ki, toplumlarda değişimler süratle olamıyor. Bir fabrikayı paranız varsa istediğiniz zaman istediğiniz seviyede kurabilirsiniz, ama toplumdaki fikir hayatındaki değişiklikler kolay olmuyor. Belli bir süreye ihtiyaç var, olgunlaşmak ihtiyacı var.

Türkiye'de bundan on sene evvel, yirmi sene evvel, otuz sene evvel kesitler yapmak suretiyle kütüphanecilik hakkındaki yayınlara bakacak olursanız zamanla tabii bir olgunlaşma gerçekleşmiş oluyor, ama bu olgunlaşma henüz yeteri kadar aksiyona geçecek kadar kuvvetli olmadığı içindir ki, tasarı kanunlaşmamıştır zannediyorum. Teşekkür ederim sayın Başkan.

Başkan — Teşekkür ederim sayın Karayalçın.

Efendim, üniversitelerin amaçları ve ona bağlı olan üniversite kütüphanelerinin görevleri ve bugüne kadar yapılmış çalışmaların başarılı ya da başarısız oluşlarının nedenlerini dinledikten sonra çeşitli illerimizden gelmiş olan kıymetli kütüphaneci arkadaşlarımızın üniversite kütüphaneleriyle ilgili kuşkusuz pekçok sorunları mevcuttur.

Bu yuvarlak masa toplantısında kanunları bakımından da değişik üniversitelerden gelen arkadaşlarımız vardır. Söz gelişi bir Orta Doğu Teknik Üniversitesi kanunları itibarıyla Ankara - İstanbul - Diyarbakır Üniversitelerinden farklıdır. Bir başka biçimde de bu arkadaşlarımızın konuşmaları bizi ve sanırım sayın dinleyicileri hayli ilgilendiriyor, sadece kanunları değişik olmakla kalmıyor üniversitelerin kuruluşu da değişik bir biçimde oluyor, belirli bir kampusta yani bütün üniversite ve fakültelerin bir yerde toplandığı üniversitelerin temsilcileri varlarımızda, bir de şimdi benim de içinde bulunduğum üniversiteler bulunuyor: Ankara ve İstanbul Üniversitesi gibi dağınık bir işletme ve dağınık bir şekilde yerleşmiş olan üniversitelerimiz de var.

Şimdi, sözümü uzatmadan sayın Solmaz İzdemir'den Orta Doğu Teknik Üniversitesi hakkında bilgiler sunmasını rica ediyorum. Bu arada bize yöneticilerin bazı sorunları hakkında da izahat verebilirler. Buyurun sayın Solmaz hanım.

Solmaz İZDEMİR — Orta Doğu Teknik Üniversitesi 1956 yılında kurulmuş bir üniversitedir. Bir mimarlık ve makina fakültesi olarak faaliyete geçmiştir. Bugün üniversitede dört fakülte 27 bölüm bulunmaktadır. Öğrenci sayısı 9000 dir, öğretim üyesi sayısı da 1000 civarındadır.

Sayın Başkanın da bahsettiği gibi büyük bir arazi üzerine kurulmuş bir kampus içindedir. Ankara'ya 12 kilometre mesafesi vardır, kütüphanesi merkezi bir kütüphane olarak gelişmiştir. 1967 yılına kadar üniversitenin muhtelif binalarında bulunan kütüphane 1967 yılı sonbaharında 6500 metrekarelik bir binaya gelmiş 1975 yılında ise bu kütüphane 13.000 metrekarelik bir bina olmuştur.

Kütüphane Üniversitemizin merkezi bir yerindedir ve fiziki yapı olarak dört kat ve bir de zemin kat üzerine yapılmıştır. Türkiye ve dış memleketlerde eğitim yapmış olan öğretim üyelerinin bir kısmı tarafından bu merkeziyetçiliğe zaman zaman karşı gelinmektedir; fakat, kütüphaneciler ve ben de 1957 yılından beri orada çalışıyorum, merkeziyetçiliği savunmaktayım. Bugüne kadar da başarılıyız, fakat bundan sonraki yıllar bize ne getirecek bilmiyorum.

Yalnız, Orta Doğu Teknik Üniversitesi kurulduğu zaman, öğrenci sayısının 12 bine ulaşacağı plânlanmıştı belki öğrenci sayısı 12 bine vardığı zaman yeni bir kütüphaneye ihtiyacı olacak ve şimdiki kütüphane belki bir mühendislik veya sosyal ilimler kütüphanesi olarak ikiye ayrılacaktır, fakat o henüz plânlanmış bir konu değildir.

Siz de yakinen biliyorsunuz ki, biz 1957 den beri burada çalışıyoruz ve bu kütüphane gelişirken kendimizi şartlara adapte etmek mecburiyetinde kaldık.

Şimdi, koleksiyondan bahsedeyim. Orta Doğu Teknik Üniversitesinin kitap sayısı, ciltli periyodik koleksiyonu bugün 200.000 cilde varmıştır. Bunun yanında eğitimi bilhassa biofizik ve temel bilimler sahasında desteklemek üzere bir filim koleksiyonu da geliştirmiş bulunuyoruz son aldığımız rakama göre de bu filim koleksiyonu da 650.000 filimden ibarettir. Yeni yapılan binanın zemin katında bu filim ve v.b. makinelerinin kullanılması için bir kısım plânlanmıştır; fakat, o da tam olarak henüz kullanılmı durumda değildir.

Başkan — Teşekkür ederim Solmaz hanım.

Efendim, şimdi de Ege Üniversitesindeki durumu görebilmek için sayın Maide Ünlü'den kütüphanedeki durumla ilgili bilgilerini rica edeceğim.

Buyurunuz sayın Maide Ünlü.

Maide ÜNLÜ — Sayın Solmaz İzdemir'in verdiği güzel bilgilerden sonra bizim söyleyecek fazla bir şeyimiz yok.

Kısaca problemlerimizi ve hali hazır durumumuzu sizlere nakletmek isterim. Hali hazırda birçok problemlerle meşgul olmak durumdayız diyebilirim.

Bugün Ege Üniversitesinde sekiz fakülte üç yüksek okul, bir akademi, altı ön-lisans yüksek okulu, iki enstitü, üç araştırma merkezi ve bir de okul bulunmaktadır. Üniversitede 1164 öğretim üye ve yardımcısı mevcuttur, öğrenci adedi 14.806 dir. Bilinen bir hususu böylece rakamlarla ifade ettikten sonra bugünkü konumda üniversitenin kütüphane hizmetlerine bakacak olursak : İlk nazarda, üniversitede birbirinden ayrı hiçbir bağılılığı olmayan 78 tane kütüphane mevcut olduğunu sizlere söylemek isterim.

Bugün Ege Üniversitesi kütüphanelerinde gerçek mânada bir kütüphane hizmeti görülemiyorsa bunun ilk ve en büyük nedenini kütüphanelerin bölünmesinde aramak gerekir. Bir kütüphaneyi meydana getiren unsurlar olarak bina, koleksiyon ve okuyucu bakımından inceliyecek olursak biz kütüphanelerimizde hiçbir bakımdan iç açıcı bir manzara ile karşılaşmıyoruz.

Bizim üniversitemiz 1955 yılında kurulmuştur ve ben şahsen bu fazla kütüphane adedinin oluşunu kuruluş yıllarında atılmış olan yanlış bir adıma bağlıyorum.

Söyle ki; Üniversite eski Ziraat Mektebi içinde Tıp ve Ziraat Mektebi olmak üzere faaliyete geçmiş. Fakat her nedense o günlerde Tıp Fakültesi Kütüphanesi Ziraat Fakültesi Kütüphanesi diye ayrı ayrı bölümlerde, ayrı bina da diyemiyecğim, ayrı bölümlerde kütüphane açılmıştır ve bunların arası da en az 5 - 10 metredir.

Bu durum, bugüne kadar her fakültenin açılışında bir kütüphanenin yapılmasını her fakültede bir bölüm bir kısım açılışında bir kütüphane kurulmuş ve bugünkü rakama ulaşılmıştır. Halen de bunun böylece sürüp gitmesinden büyük bir endişe duymaktayız.

Bu konuda çeşitli zamanlarda üniversitemizin kütüphanesi hakkında raporlar verilmiş bu kütüphane enflasyonuna bir çare bulmak için önerilerde bulunulmuş, bunlardan birincisi 1961 de Orta Doğu Teknik Üniversitesi eski Kütüphane Müdürü sayın Kalia bir rapor vermiştir. Onun raporunda ancak bir Ziraat Fakültesi Kütüphanesinin olumlu, işlerli bir hizmet verdiği belirtilmekte. O zaman üç kütüphanesi vardır ve bir de açılalı henüz üç ay olmuş bir üniversite merkez kütüphanesi vardır.

Ondan sonra 1972 yıllarında üniversite rektörlüğü bu işin üzerine sağlam eğilmiş, Sami Diler'in tazyiki ile diyeceğim Senato bir grubu bir kütüphaneci grubu, üniversitede hizmet gören dört kütüphaneciden bir komisyon kurarak kütüphane hakkında rapor ve bir yönetmelik hazırlamasını istemişlerdir. Bu çalışmalar uzun süre devam etti ve raporumuzda her fakülte kütüphanesini mümkün olduğu kadar tek tek dolaşarak ayrıntılara inerek hali hazırdaki durumu tesbit eder bir rapor hazırladık ve ondan sonra da bir yönetmelik ekleyerek bu görevimizi yerine getirdik ve bunu ilgili makamlarla görüşülerek bir karara bağlanmak üzere gönderdik.

Bir kaç defa görüşüldü, tekrar raporlar bize döndü ve açık açık belirtildiği için bütün hususlar bütün şimşekleri kütüphaneciler üzerine çekti ve bu da neticesiz kaldı. Senatodan hiçbir olumlu netice alınamadan bir kaç defa görüşüldü, geldi gitti raporlar böylece kaldı.

Son olarak 1975 de yine Senato tarafından bir görevli verildi bize. Bu defaki komisyonumuzda iki öğretim üyesi vardı, Ticari İlimler'den bir Profesör, bir de Hacettepe Üniversitesinden sayın İlhan Kum Bey komisyonumuzda bulunuyordu, yine üç kütüphaneci bir asistan, bir üniversiteden öğrenci arkadaş katılıyorlardı. Bu defaki raporumuz çok kısa oldu. Hali hazır durum zaten evvelki raporda belli idi, öneriler sadece tetkik edildi ve bunlar rapora alındı.

1975 Haziranından, tahmin ediyorum, bu yana Senatonun gündeminde son madde olarak halâ girip çıkmaktadır, bir kademe yukarı çıkmamış olması bizi üzmüştür maalesef. Durum bu şekilde.

Başkan — Affedersiniz efendim, ben bir hususu öğrenmek istiyorum. Şimdi, Ege Üniversitesinde kurulmuş, planlanarak yapılmış ve yapımı da bitmiş bir kütüphane yapısı henüz yok değil mi?

Maide ÜNLÜ (Devamla) — Kütüphanelerin hiçbirisi yapılmış bir kütüphane binası içinde değildir. Yalnız bunlardan Fen Fakültesi için bir kütüphane binası yapılmıştır fakat o da bu binaya tamamıyla sahip çıkamamış birinci katına sıkışmış üst katı bir tabiat galerisi olarak kullanılmaktadır. Halen buradaki arkadaşlar da sıkışık durumdadır. Her ne kadar kütüphane binası olarak yapılmışsa da,

Diğer fakültelerde, fakülte binasının bir odasında, iki odasında, bir salonunda bir köşeye sıkışmışlardır ve gerektiğinde, bir dersane bir idari bölüm lazım oldu-

gunda, ilk akla gelen kütüphane için kullanılan salonlardır siz şu tarafa çekilin, buraya sıkışverin şeklinde ve kütüphaneci bir yere kadar mücadelesini yapıyor ve sonunda neticesiz kaldığı zaman boynunu büküp yine beklemek zorunda kalıyor

Meselâ, bir üniversite merkez kütüphanesi kurulmuş, fakat ismi var, cismi yok diyeceğim. Çünkü, hakiki manada bir merkez kütüphanesinin görevini veremiyoruz. Ne bina bakımından, ne koleksiyon bakımından, ne okuyucu bakımından ne de teknik malzemeler bakımından.

Başkan — Sayın Ünlü, sanıyorum ki Ziraat Fakültesinin bir kütüphanesi olacak. Sayın Yurdadoğ da yerleşme planını yapmıştı buranın. Ben de seyahatimde görmüştüm, depo kısmına bir merdivenden iniliyordu, o merdiven hâlâ duruyor mu?

Maide ÜNLÜ (Devamla) — Hâlâ durur ve hâlâ kalorifer boruları o depodan geçer. Sayın Yurdadoğ raporunda ısrarla bunların buradan kaldırılmasının üzerinde durmuş olmasına rağmen ve fakültenin davetlisi olarak gelmiştir sayın Hocamız, uzun uzun araştırmalar yaptı ve rapor verdi yine bu rapor üzerinde de durulmadı.

Arada bir iştah geliyor hocalarımıza ve baştaki kişilere «Aman yapalım edelim falan görevlendirdik, yapıyoruz» ondan sonra da bütün bu raporlar bir tek noktada birleşmişlerdir. Üniversite hali hazırda dağınıktır fakat bugün artık bir kampus içinde geliyor, binalar da dağınıktır, binalar dağınık olduğu için koleksiyonu bir tek merkez etrafında toplamak imkânı yoktur. Hiç değilse her fakültenin bir kütüphanesi olsun, kürsü kitaplıkları kalsın, deniyordu. Her raporu ilk maddesi bu idi, fakat bu maddeye esasen bütün hocalar karşı çıktı ve senato da da kendileri oldukları için, bunun karşısında oldukları için raporlarını hiçbir neticeye bağlayamadan böylece teklif olarak kaldı.

Başkan — Efendim, sayın dinleyiciler benim merdiveni çok merak ettiğimi sanarak güldüler. Gerçekten de gülünecek bir husus ben de o Ege Üniversitesinin Ziraat Fakültesinin kütüphanesini ziyaret ettiğinde belki de siz de hayatınızda öyle bir merdivene rastlamamışsınızdır, alabildiğine dar ve böyle dönerek bir kişinin zor çıkabileceği ama çok müşkülâtlı çıkabileceği bir merdiven. Oraya eğer bir asansör falan yapılmadı ise o depoya, kitap alış verişinin yapılmasının da hiçbir olanağı yoktur, çocuğa deseniz, şuraya bir plânlama yap da aşağıdaki depoya yukarıdaki salondan inilsin, öyle bir merdiven yapmaz. Sayın Ünlü konuşmaya başlayınca aklıma merdiven geldi, çünkü orayı görüp de o merdivenin insanın aklında kalmaması olanağı yoktur. Teşekkür ederim, sayın Ünlü.

Efendim, sayın Erdem'den Trabzon Teknik Üniversitesinin kütüphanesi ile ilgili bilgileri almaya çalışalım. Buyurunuz efendim.

Sargon ERDEM — (Banttın bu kısımlar anlaşılamamıştır)

Başkan — Sayın Halis Alar burada bir sual sormak istiyorum. Acaba sizin Atatürk Üniversitesinde hocalar kitabı alınca, hemen bir iki cümle ile, zamanında iade ederler mi, etmezler mi? Kısaca bize cevap verebilir misiniz?

Halis ALAR (Devamla) — Kısa belirtmek gerekirse efendim Atatürk Üniversitesi kütüphanesine 1972 yılında ben gittim benden önce kitaplar hocalar tarafından alınmış, iade edilmemişti. Daha sonra 1973 yılında çıkardığımız bir yönetmelik ile hocaların maaşından kesilmesi kabul edildi, rektörlükçe bu husus onaylandı ondan sonra iade edilmeyen kitaplar hocaların maaşlarından kesildi şu anda öyle bir durum yoktur, hoca kitabı alır ve iade eder. Aksi halde maaşından otomatikman kesilir.

Başkan — Ankara Üniversitesinde de var o durum efendim. Alırız vermeyiz kitapları.

Öğrencilere daha fazla uygulama olanağını buluyormuş Orta Doğu Teknik Üniversitesi ama hocalara bu uygulamalar biraz daha ağır uygulanabiliyormuş, ama bu derece istenecek kitaplar yokmuş.

Sayın Aybaş; Boğaziçi Üniversitesinde, kitapları hocalar aldığında zamanında iade ederler mi, ödünç aldıkları kitapları iade ederler mi?

O. Tekin AYBAŞ — Efendim, Boğaziçi Üniversitesinde her şeyden önce çağdaş kütüphane anlayışı yerleşmiş öğretim üyeleri arasında. Bu bakımdan öğrencilere yapılan muamele aynı şekilde öğretim üyelerine de yapılıyor ve onlardan da isteniyor. Eğer benden hizmet bekliyorsanız, ben de sizden karşılığında görev beklerim. Bu anlayış içinde de hiçbir problem çıkmıyor.

Başkan — Kusura bakmayın Sayın Sargon Erdem sözünüzü kestik ama tam böyle yeri gelmişken o meseleye bir bakalım dedik. Buyurunuz efendim devam edin.

Sargon ERDEM — (Banttın bu kısımlar anlaşılamamıştır)

Başkan — Arkadaşlarımız şöyle bir öneride bulunuyorlar. Nasıl olsa dinleyicilerimiz de konuşma olanağı bulacaklardır: Eğer topluluğumuzun içinde kütüphanecilik bölümünde öğrenci olmayan, ama üniversite öğrencisi olup da bugünkü şu açık oturuma katılan bir arkadaşımız varsa konuşmacıların sözleri bittikten sonra dinleyicilerin söz aldığı sırada lütfetsinler kendileri bir üniversite kütüphanesinden neler bekliyorlar öğrenci olarak? Onu ortaya koysunlar.

Eğer böyle bir öğrenci bulamazsak aralarında nihayet kütüphanecilik bölümüne giden öğrenciler vardır, onlar da kütüphanelerden yararlanacaklardır, olmazsa onlardan birisi konuşmacılardan sorar neler istediklerini ya da neler belediklerini kendisi anlatır, biz de karşılık verebilirsek, veririz.

Sayın Aybaş bey, Boğaziçi Üniversitesinin müdürlüğünü yaptınız, lütfeder onun hakkında bilgi vererseniz hem de sayın dinleyicilerimiz daha değişik bir gelenek göreneği olan bir üniversite konusunda da bilgi edinmiş olurlar, biz de istifade ederiz. Buyurunuz efendim.

O. Tekin AYBAŞ — Efendim, ben 29 Mart Pazartesi günü konuşmama başlar-ken : Dertli kütüphaneciler demiştim ve daha sonra bu yargıda yanılıp yanılmadığımı düşünmeye başladım ve şimdi yanılmadığımı anladım. Ta uzâklardan gelen arkadaşlarım da kütüphanecilerin ne denli dertli olduklarını bir kere daha dile getirdiler.

Fakat açık oturumda bana verilen görev bir yerde kendi kendimi yanılgıya düşüreceğim. Şöyle ki, Boğaziçi Üniversitesi kütüphanesi hakkında konuşmam istendi. Boğaziçi Üniversitesi kütüphanesinin derdi yok deyip, işin içinden çıkmak var.

Gerçekten Boğazci Üniversitesi Kütüphanesi ta.. 1973 yıllarında dünya standartlarına ulaşmış bir üniversite kütüphanesi durumunda idi. Kütüphaneci doğrudan doğruya rektöre bağlı ve profesörler kurulunun daimi üyesidir, rey hakkı vardır, söz hakkı vardır.

Personel sorunu yoktur. Bir kütüphaneciye üç tane kütüphane memuru düşebiliyor. Yani bir meslekten ve üç meslekten olmayan kütüphanecilerle hizmeti görülüyor.

Bütçe sorunu yoktur, Üniversite bütçesinin % 4 - % 5 arası kütüphaneye her yıl tahsis ediliyor biliyorsunuz. Okuyucu sorunu yoktu, daha önce de değindiğim gibi sorun asıl öğretim üyelerinden geliyor, kitapları alıyorlar bir sene iki sene iade etmiyorlardı. Biz de böyle bir sorunla işin başında karşılaştık, fakat daha sonraki yıllarda hiç bir problemimiz olmadı.

Her yıl üniversiteye yeni giren öğrencilere bir yerde bir oriyantasyon kursu uyguluyoruz. Boğaziçi Üniversitesinde. Fakat bizim uyguladığımız oriyantasyon kursu çok daha değişik. Sadece kütüphaneye alıştırma olsa bir yerde verimli olmaz, bizim verdiğimiz oriyantasyon kursu araştırma yöntemlerini öğretmek öğrencilere, bizim verdiğimiz oriyantasyon kursu bibliyografya hazırlama yöntemlerine öğretmektir öğrencilere ve öğrenci bir kere araştırmanın tadını aldıktan sonra artık ondan vaz geçemiyor. Bir kere kütüphaneye dadandıktan sonra artık orayı bırakmıyor.

Üniversite kütüphanelerinde okuyucu sorununu, yahut kullanıcı sorununu çözümlenebilmek için o alışkanlığı vermek lazımdır.

Sayın Başkanım, şayet müsaade ederseniz bir kaç konuya daha dokunmak istiyorum : Ege Üniversitesinde, sayın Maide hanım 78 kütüphane olduğunu söyledi ve bu bir yerde değer taşır. Şimdi, Şubat ayı içinde Ege Üniversitesinde, kütüphanecilik kürsüsünden bir öğrenci, İzmir'de Ege Üniversitesinde, bir kütüphane çalışması yapmış ve karşımıza 40 adet kütüphane çıktı, fakat biraz önce şu yuvarlak masa toplantısından önce Maide hanımla yaptığımız görüşmede saklanan bir takım kütüphanelerin olduğu ortaya çıktı. Örneğin; Tıp Fakültesi ve ben diyorum ki, Pazartesi günü de buna değinmiştim biz sesimizi sadece kendi aramızda duyurmaya çalışmayalım...

— Müsaade ederseniz bir şey söylemek istiyorum. Ben 30 tane kütüphane daha var dediğim zaman dolaşmaktan bıkmış olduğumuz için böyle söylemiştim.

Başkan — Bir dakikanızı rica ediyorum. Sayın Meral Güçlü hanım dinleyici olarak buraya müdahale ettiler, kendileri Kanada'da yüksek lisansını yapmış bir arkadaşımızdır. Çok iyi yetişmiş bir kütüphanecidir, kendilerini dinlemeyi çok isteriz, bu açık oturuma katılan arkadaşlarımız da. Ancak bundan sonra şu bizim konuşmacılarımızın, yuvarlak masa toplantısına katılan konuşmacıların konuşmaları bittikten sonra sayın dinleyiciler not alır da görüşmelerini ondan sonra

yaparlarsa bizi çok daha mutlu kılarlar. Teşekkür ederim efendim. Buyurunuz sayın Aybaş.

O. Tekin AYBAŞ (Devamla) — Ege Üniversitesi Tıp Fakültesinde 38 kütüphanenin olduğunu var sayalım ve bunların her araştırmayı verebileceğini sayalım. Bir yerde biz diyoruz ki, dertlerimizi kendi içimizde bırakmayalım ve bunları dışarıya en yüksek yerlere kadar duyuralım.

Şu anda üniversiteler kütüphanelerinin sorunlarını tartışıyoruz ve istiyoruz ki, üniversite kütüphaneleri hakkındaki görüşlerimizi tüm öğretim üyeleri duyunsunlar, fakat aramızda birkaç öğretim üyesini şahsen görüyorum ve ben şuna inanıyorum ki, bu dertlerimiz yine kendi aramızda kalacak, yine kendi aramızda tartışacağız.

Yine Ege Üniversitesi konusunda verilen bilgilerde ana hedef anket çalışmalarında bilmiyorum belki de başında söyliyeyim... Kütüphane binası yapılmış ve bu bina dekanlık tarafından işgal edilmiş ve kütüphane binası, halihazırdaki kütüphane barakaların olduğu yerde, atölyelerin olduğu yerde kütüphane binasını görüyoruz.

Maide ÜNLÜ — Barakaların olduğu yerde değil, atölyelerin olduğu yerde.

O. Tekin AYBAŞ (Devamla) — Atölyelerin olduğu yerde faaliyet göstermektedir.

Esasen, sayın Karayalçın konuşmasının başında Türkiye organizasyon krizi içindedir demişti. Bu gerçekten doğru üniversiteler de bir organizasyon krizi içinde. Çünkü, bir takım olgunlaşmalar gerekli. Ben merkezîyetçilik tarafındayım.

Dedi ki, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültelerinde olduğu gibi bu kürsüler merkezi kütüphanelere bağlansın, tek elden yönetilsin. Harcamalar tek elden yapılsa, hizmetleri tek elden yürütülse o zaman hem öğretim üyeleri,, hem öğrenciler, hem de dışardan gelecek olan kullanıcılar bu hizmetlerden fazlasıyla istifade edeceklerdir. Çok teşekkür ederim.

Başkan — Teşekkür ederim sayın Aybaş.

Sayın Profesör Karayalçın bu arada görüşme istediler, buyurunuz efendim.

Yaşar KARAYALÇIN — Sayın Başkan, müsaade ederseniz ben ayakta konuşayım, çünkü burası bir hayli dar.

Efendim, konuları bir açıdan ele alıp tartışmamak lazım. Ben burada hem üniversite öğretim üyesi olarak, hem de müsaade ederseniz ben de kendimi kütüphaneci sayıyorum aynı zamanda kütüphaneci olarak konuşmak isterim. Çünkü her iki tarafın da dertlerini gayet yakından bilmekteyim.

Şimdi, biraz evvel arzettiğim gibi üniversitelerdeki kütüphaneciliğin gayesi öğretime ve araştırmaya hizmettir. Esas hedefi budur. Kütüphanecinin kütüphane hizmetlerinden, yönetimden sorumlu olan kimsenin üniversitede öğretim ve araştırma yapanların ihtiyaçlarını çok iyi bilmesi lazımdır ki, karşılıklı bir anlaşma ve hizmet ile işbirliği mümkün olabilsin. Taraflar birbirlerini anlayamıyorlar. Onun içindir ki, bu meselelerin çözümlenebilmesi için ben biraz evvel de arz ettiğim gibi tek bir çözüm yolu görmekteyim : Üniversite doçentliği gibi bir üniversite kütüphaneciliği ünvanını verecek bir yüksek seviyede imtihan açılması lazımdır.

Bu imtihana üniversite kütüphanecisi olacak veyahutta araştırma kütüphanecisi olacak kimsenin her şeyden evvel bu alanda bir lisans yapmış olması lazımdır. Tıp fakültesi kütüphanesinde tıp fakültesinin gereklerini bilen bir ekip olması lazımdır, hukuk için ve diğer alanlar için de aynı şey. Eğer bunu sağlayamayacak olursak araştırma ve üniversite kütüphanelerinden ne ahenk beklenebilir ne de onlardan gereken verim alınabilir.

Bunun içindir ki, kanun ön tasarısına her fakülte kendi kadrosundan iki asistanı kütüphane asistanlığına tefrik eder ve kütüphane asistanlığında geçen süre doçentlik süresinden sayılmaz, yalnız bu üniversite kütüphaneciliğine girmek için gereken süreye sayılır hükmünü koymuştum. Bu iki taraflı işbirliğini sağlayacak müşterek köprü sadece kanaatimce budur.

İkinci nokta : Üniversitelerde üniversite seviyesinde bir kütüphane kurumu-na ihtiyaç vardır. Hangi sistem kabul edilmiş olursa olsun bilhassa dağınık fakültelerden dağınık enstitülerden oluşan yerlerde kütüphane hizmetlerini gören kimselerin zaman zaman bir araya gelip danışma mahiyetinde de olsa bazı kararlar verebilmeleri lazımdır.

Bunun için, kanunda bir hüküm bulunmasına da lazım yok. Herşeyden evvel bu ihtiyacı hissetmek lazımdır. Ayrıca, bir de Türkiye'nin israf edecek parası yoktur, imkânları sınırlıdır ve daha henüz istediğimiz seviyede araştırma uzmanlık kütüphaneleri de kurulabilmiş değildir. Binaenaleyh, elindeki mali imkânları en iyi bir şekilde değerlendirebilmesi için yüksek seviyede bütün ihtisas kütüphanelerinin temsilcilerinden oluşacak ve zannedirim ki, iki senede bir toplanacak ihtisas kütüphaneleri kurulu ihdas etmek lazımdır.

Benim tasarımda bu vardır, ama bu kanunla da olabilir, kanun olmadan da olabilir. İhtisas kütüphaneleri, kütüphaneciler, yöneticiler kendi aralarında bu ihtiyacı düşünecek olurlarsa kanun olmadan da böyle bir kurum çalışabilir, ortaya çıkabilir, çalışabilir, verimli olabilir ve büyük hizmetler görebilir kanaatindeyim.

Üçüncü nokta : Şimdi Türkiye'de küçük işletmelerden oluşan bir sürü verimli olmayan kuruluşlar da bunları ekonomi alanında birleştirme temayülü vardır. Birinci planda ikinci planda Üçüncü planda bunlar açıkça ifade edilmiştir. Zannediyorum, kütüphaneler için de aynı durum söz konusudur. Küçük, küçük kütüphaneler hepsini bir araya getirseniz bir bilim kolunda bazan batı anlamında o seviyede doğru dürüst bir kütüphane dahi etmeyebilir.

Binaenaleyh, birleştirme kütüphanelerin hiç olmazsa yönetiminde birleştirmeyi sağlayacak çözüm yoluna gitmek lazımdır. Ben size, tesadüfen iki üç gün evvel Times'in bir yüksek öğretim eki vardır. İngilizce bilenlere de yüksek öğretim konularına meraklı olanlarına tavsiye ederim, fevkalâde güzel bir dergidir, haftalık. Orada kütüphaneler hakkında şöyle bir yazı okudum. Amerikada California'da Stanford Berkley Üniversiteleri karar vermişler, kütüphanelerini birleştirmeye. Böylece ortak bir satın alma siyaseti uygulayacaklar. İki üniversite arasındaki mesafe de sizin bahsettiğiniz gibi 5 - 10 metre değil 50 mil yani aşağı yukarı 80 kilometre olduğu halde böyle bir işbirliği zarureti hissetmişlerdir.

Neden bu zarureti hissetmişlerdir? Çünkü diyorlar ki, bu işler çok paraya malolmaktadır onların da fazla israf edecek parası yok, tabii para çoğaldıkça kıy-

meti artıyor bunu da kabul etmek lâzım ve böyle bir işbirliğine gitmek zarureti- ni hissediyorlar. Yazı şöyle bitiyor: «Benzer bir proje de Doğu sahilinde uygulan- maktadır» diyor. Harvard, Yale, Kolombia ve Newyork Üniversitelerinin kütüpha- neleri ve Newyork halk kütüphanesi işbirliği yapmaya karar vermiş ve bu mak- satla bir konsorsium meydana getirmiştir.

Şimdi, malî kaynakları Türkiye ile mukayese edilemeyecek kadar geniş olan bir ülkede dahi bu zaruret hissedildikten sonra Türkiye gibi kaynakları çok kıt ve bu alandaki birikimi çok yetersiz olan bir ülkede işbirliğinden başka bir çözüm yolu olabileceği kanaatinde değilim.

Bunun yanında üniversite kütüphaneleri olarak bilim araştırma kütüphaneleri olarak her bilim alanında kanaatimce Türkiye'deki kütüphanelerde yabancı der- giler olarak neler vardır? Bunların bir envanterini yapmak ve yayınlamak lâzım- dır. Teknik alanda Tıp Fakültesinin ihtiyacını karşılayacak kütüphanelerde tıp ala- nında Türkiye'ye gelen kaç dergi vardır? İngilizce, Almanca, vesaire. Biz bunları bugün bilemiyoruz.

Ben hukukçuyum, hukuk alanında Türkiye'deki ilgili kütüphanelerde hangi dergiler vardır. Bunları bilemiyoruz. Ve emin olun bu yüzden Türkiye'nin yüzbin- leri israf edilmektedir. Bırakın dergileri biz meselâ Siyasal Bilgiler Fakültesi ile komşuyuz iki fakülte arasında bir işbirliği sağlayamadığımız için bizim fakülte- mize de iktisat kitapları gelir aslında orada olması lâzım, hukuk kitaplarının bizde fazla olması lâzım, oraya da gelir ve böylece biliyorsunuz son zamanlarda kitap- lar yabancı ülkelere fevkalâde pahalalanmıştır döviz bakımından da diğer bakım- lardan da böyle bir işbirliği zarureti vardır.

İare konusunda da bir işbirliği gerçekleşmemiştir. Bugün Türkiye'de kendi kütüphanemizde bulamadığımız bir kitabı süratle nerede vardır, onu bulup temin etmeniz hemen hemen mümkün değildir. Onun için ortak kataloğlar, işler bir iare sistemi ihdas edilemez ise, üniversite kütüphaneciliği ve uzman kütüphaneler bu çık- mazdan kurtulamazlar.

Şimdi, bunlar genel konular. Bunları belirttikten sonra, burada temas edilen bir kaç noktaya gelmek istiyorum bunu da üniversite hocası olarak, kütüphaneci olarak arz etmek istiyorum : Merkezi kütüphaneler mi, yoksa dağınık fakülte, enstitü, kürsü kütüphaneleri mi? Bunun birincisi de doğru değildir, ikincisi de doğ- ru değildir. Eğer bir kampus sistemi varsa ve üniversitede merkezi bir yönetim sis- temi varsa o zaman bir yere kadar merkezi kütüphane başarılı olur, ihtiyacı kar- şılar, fakat bir yerden sonra üniversite hocasının ihtiyacını kat'iyen karşılamaz.

Onun için, fakülte ve enstitü kütüphaneleri müracaat kütüphaneleri şarttır, lâ- zımdır. Çünkü, üniversite hocası ihtiyacı olduğu zaman en kısa bir zamanda kita- ba kavuşmak ister ve ihtiyacı olduğu süre de bunu elinde tutmak ister. Bu ihtiya- cı eğer kütüphaneler karşılayamaz ise bizim açımızdan kütüphane fonksiyonunu yerine getiremez demektir.

İkincisi : İare süresi konusunda bazı şikâyetler oldu, ben seneler önce burada konferans vermiştim, 1952 - 1953 senelerinde falan, o zaman dedim ki; Kitap bir para gibidir ne kadar çok tedavül ederse o kadar hizmet eder, o kadar değer ka-

zanır. Şimdi kitapların öğrenciler veya öğretim üyelerinin elinde bulunmasından şikâyet etmeyip memnun kalmak lazımdır. Ama ne zaman şikâyet edilir? Eğer bir öğretim üyesi kendi ihtiyacı kalmadığı halde, bu kitabı kaprisi vesairesi dolayısıyla elinde tutmak isterse o zaman şikâyet etmek lazımdır.

Şimdi, bir üniversite hocasının iki cins kitaba ihtiyacı vardır : Birincisi, belli bir konuda bir araştırma yapmaktadır 20 - 30 kitabı alır araştırma bitince onları iade eder, fakat bazı kitaplar vardır ki, sürekli olarak onlara müracaat etmek mecburiyetindedir. Onu kendisinin doğrudan doğruya satın alması belki mümkün değildir. Bugün Avrupada 400 - 500 sayfalık bir kitap 300 - 400 liradan aşağı değildir ve bir öğretim üyesinin bütün kendisi için lazım olan müracaat kitaplarını da bir arada bulundurması mümkün olamamaktadır.

Onun için, hocaların elinde kalan kitapların bir kısmı müracaat kitaplarıdır onları vermek istemez. Diğer araştırma için kullandığı kitaplardır onları da işi bitince muhakkak iade eder. Yani bizim de durumumuzu, ihtiyaçlarımızı kütüphaneci arkadaşlarımızın göz önüne alması lazımdır.

Üniversite öğrencisine gelince : Burada iki tip öğrenci vardır, bir kısmı kendi kitabından başka hiçbir şey okumaz. Kendi kitabını okumayanlar da var ya. Şimdi bizim normal öğrencimiz, bizim fakültemizin öğrencisi iki gruba ayrılır, seminer yapan öğrenciler, dersine çalışan öğrenciler. Dersine çalışan öğrenciler için kütüphaneye değil okuma salonuna ihtiyaç vardır. Sakin, sıcak, sessiz, rahat bir yer. O kadar kâfidir. Kendi kitabından başka öğrenci maalesef bir şeye müracaat etmeyecektir. Ama seminer yapan, araştırmaya yönelen daha ileri gitmek isteyen öğrencilerimiz vardır, onları da biz kendi seminerlerimizde, biraz evvel Boğaziçi Üniversitesinden gelen arkadaşımızın da bahsettiği gibi kendi seminerlerimizde araştırma nasıl yapılır, nasıl çalışılır, kütüphane nedir, depoya indiririz vesaire yani oriyantasyonunu da başka bir şekilde gerçekleştirmekteyiz.

Bir şey daha ilâve etmek istiyorum müsaade ederseniz. Boğaziçi Üniversitesi yeni kurulmuş olan bir üniversitedir, değerlendirme yaparken bunu nazarı itibare almak lazımdır. Bir defa, Boğaziçi Üniversitesi bir mirasa konmuştur, kütüphane bakımından. Ben de biliyorum Robert Kolejin eski kütüphanesini gördüm ben, bir toplantı dolayısıyla gitmiş görmüştüm. O zaman dahi dört başı mamur denilecek bir durumda idi. Hazıra konmuş oldukları için pek problemleri yok. Gönül ister ki bu imkânı olmayan üniversitelerimiz kendi kütüphane meselelerini de o seviyede halledibilsinler.

Üniversite kütüphanesinin merkezi olarak faaliyet gördüğünden bahsetmiştim. Bu kütüphane yönetmeliğinde tesbit edilmiş olan esaslar dahilinde işlemektedir, işte bu akademik konseyden geçmiştir. Bütün üniversitenin yetkili kişilerin onayladığı bir yönetmelik dahilinde idare edilmektedir.

İdari bakımdan kütüphane müdürü doğrudan doğruya Rektöre karşı sorumludur, kütüphane müdürünün dört tane yardımcısı vardır, üç esaslı servis olarak çalışmaktadır. Birincisi okuyucu hizmetleri, ikincisi aksesyon bölümü, üçüncüsü kataloglama ve tasnif bölümleridir.

Yalnız tekrar ediyorum arkadaşlar, bu işlerin halledilebilmesi, için kütüphaneler bakımından, araştırma kütüphaneleri bakımından gereken organizasyonu

kurmak lazımdır. Kanunu beklemeye de lüzum yoktur. Ama şart olan mutlaka gerçekleştirilmesi gereken, üniversitenin ihdas edilmesidir. İşte bu ihdas edildiği vakit yani üniversite hocasının karşısında meselâ gelip iktisat fakültesi veya diye-
lim kimya fakültesinde kimya tahsili yapmış, onun ihtiyacını bilen kendisi bizzat araştırma yapan, araştırmaya yönelmiş bir kütüphaneci bulunacak olursa o zaman bir çok sürtüşmeler ortadan kalkar, işbirliği havası ortaya çıkar ve emin olun bu sayede yalnız taraflar memnun kalmakla yetinmezler aynı zamanda Türkiye'nin belki milyonları da tasarruf edilmiş olur. Teşekkür ederim.

Başkan — Teşekkür ederim sayın Karayalçın.

Efendim, üniversite kütüphanelerinin çeşitli sorunları sayın konuşmacılar tarafından yavaş yavaş gün ışığına çıkarılıyor. Pek tabii olarak dinleyicilerin düşü-
düklerini de bu işin sonunda dinleyeceğiz.

Şimdi, bu görüşmeye katılanlardan Halis Alar'dan Atatürk Üniversitesi Kü-
tüphanesi'nin durumunu dinleyelim.

Buyurunuz sayın Alar.

Halis ALAR — Efendim, önce Kütüphaneciler Derneğine teşekkür ederim ve Profesör Osman Ersoy'a, çünkü üniversite kütüphane temsilcilerini böyle bir toplantıda bir araya toplamışlar bazı sorunları görüşme imkânı elde ettirmişlerdir. Biz dışarda da konuştuk, üniversite kütüphanelerinin sorunlarını burada bir kaç kelime ile halletmek imkânsız. Bunu daha sonra yapacağımız bir toplantıda üniversite kütüphanecileri temsilcileri bazı meselelere çözümler arayacaklardır.

Kütüphaneciliğin sorunları hakkında, bugün bir halk kütüphanecisi olsun, yahut üniversite kütüphanecisi olsun, ya da bir okul kütüphanecisi olsun, ancak üniversite kütüphanelerinde bazı daha özel sorunlar olduğu bir gerçek. Üniversite kütüphaneleri öğrencilik yıllarıdan hatırlarım ve bilirim üniversite kütüphanelerinin sorunlarını çok daha az olduğunu zannederdim, gerçekten öyle cazip gelirdi bana üniversite kütüphaneciliği. Üniversite kütüphanelerinde çalışmak diğer kütüphanelere nazaran daha cazip gelirdi, çünkü görüyordum, daha güzel bir binaya sahip, bir idari organizasyon var, bir hiyerarşi var, bunlara hevesleniyordum.

Ama işin içine girildiğinde meselenin çok daha farklı olduğunu anlıyoruz. Şimdi Atatürk Üniversitesi Kütüphanesinden bahsetmek istiyorum. Atatürk Üniversitesi Kütüphanesinin özelliklerini, özellikle öğrenci arkadaşlarımız bilmezler. Ben de öyle idim, bilmiyordum çünkü biraz uzak bir üniversite diyelim. Hatta kütüphaneci arkadaşlarımdan bir tanesi bana çok enteresan bir şey sordu, üniversite içinde bir binadan diğer binaya gitmek için yer altında kanallar varmış, yeraltı geçitleri varmış? Bu ne derece doğru diye sormuştu, tabii böyle bir şey yok, yani soğuk olması hasebiyle böyle bir soruyu sormuş. Çünkü çok haklı idi, Doğuda kurulmuş bir üniversitenin, çok soğuk bölgede olması böyle bir düşünceye arkadaşımı haliyle itmiş olacak.

Şimdi, üniversite kütüphanesinin personeli hakkında biraz bilgi vermek istiyorum. Üniversite kütüphanesi, Atatürk Üniversitesi ile birlikte kurulmuş olup bir müdür, iki müdür muavini, iki şef, 23 memur, 8 müstahdemden oluşmaktadır.

Görünüşte kabarık bir personel durumu var. Toplam 36 kişidir, toplam koleksiyon 107 bin civarındadır. 36 kişiden müteşekkil kadronun tahsil durumu şöyle : 7 tanesi üniversite mezunu, bu 7 kişi içinde 2 tane de kütüphanecilik bölümü mezunu var, bir tanesi iki ay kadar oldu üniversite kütüphanesine geleli. 5 tanesi çeşitli mesleklerden, bu yüksek tahsil görmüş memurlar.

Şimdi, kütüphanenin materyal durumundan biraz bahsetmek istiyorum. Atatürk Üniversitesi kütüphanesinde halen 107.354 adet kitap vardır, şu anda. Bunlardan 50.000 kadarı çeşitli kişiler ve kuruluşlarca üniversite kütüphanesine bağışlanmıştır. 57.354 kadarı da satın alınmıştır. Bağış yapan kişiler kütüphaneye bağışta bulunmuşlar, ancak bu kitapları bağışlarken öyle şartlar ileri sürmüşler öyle şartlar kabul ettirmişler ki, kütüphane sorumlularına, ben oraya gideli 5 sene olmasına rağmen halen biz bu şartları yerine getiremedik, asıl kütüphanenin meselelerine değinmiyoruz, bu şartları yerine getirmek için çalışıyoruz. Bu nedenle kütüphanenin asıl meseleleri var, katalog tasnifi yapılmamış kitaplar var, bunları yapamıyoruz, çünkü çeşitli şartlar var.

Kitapların basılı bir kataloğunun yapılması, tabii kütüphanecilikte basılı bir katalog güzel bir şey ancak bir fiş kataloğu yapılmamış eserlerin basılı kataloğunu hazırlamak bence üniversite içine değil de üniversite dışına hizmet etmek gibi bir şey oluyor ki, nani kütüphane en başta kendi öğretim üyelerine ve öğrencilerine ve de memurlarına yararlı olabilmeli, kendi üniversitesinde bulunanlara yararlı olmalı, daha sonra dışardaki üniversiteler ve dışardaki okuyuculara yararlı olmalıdır.

Periyodik grubu şu şekilde üniversite kütüphanemizde. Halen 457 yerli ve 1239 yabancı olmak üzere toplam 1696 periyodik eser gelmektedir. Kütüphaneye gelen bağış periyodik adedi ise toplam periyodığın % 1 ini teşkil etmektedir. Ayrıca kütüphanemizde 7018 harita bulunmaktadır, Harita Genel Müdürlüğünden aldığımız haritalar bunların bir kısmı da gizli özelliğe sahiptir.

Bina durumundan bahsetmek istiyorum ayrıca, çünkü Atatürk Üniversitesi Kütüphanesinin binası kuruluştan çok iyi düşüncelerle, çok ideal şekilde kurulmuştur diyelim, çünkü Nebraska Üniversitesi Kütüphanesi örnek alınmış, planı da elimizde, her bölümün hangi salonda çalışacağı çok güzel şekilde izah edilmiş. Gelin görün ki, aradan bir on sene geçmeden kütüphane binası tamamen amacının dışında işlerde kullanılmaya başlanmıştır. Örneğin : Üniversitenin diğer üniteleri, kütüphaneyle bir ilişkisi yok, diğer üniteleri kütüphane binası içine sıkıştırılmış, kütüphane binası içinde örneğin bir üniversitede bulunan bir zat işleri müdürlüğü, bir muhasebe müdürlüğü hattâ rektörlük ve kütüphane binası içine yerleştirilmiş kütüphane olarak da üstten iki katı bırakmışlar, lütfen tabii. Sakat tarafı da şu: Üstten iki kat yerine keşke alttan bırakılmış olsaydı bu iki kat, çünkü kitaplar gittikçe bina için bir tehlike arz ediyor. Bunu geçen sene hazırladığım bir raporla bildirmiştim. Binanın çökme tehlikesi ile karşı karşıya olduğunu, çünkü ben araştırdığıma göre bir metrekaareye bin kilodan fazla yük düşmezmiş kütüphanelerde.

Halbuki bizim 1500 kilogramı aşıyor, halen de aşmakta. Ayrıca, plana uyulmadığı gibi binanın çeşitli yerlerinden de eklemeler yapılmış daha başka üniteler oralara yerleştirilmiştir.

Şimdi, kütüphanelerin sorunlarını incelerken genellikle bina, bütçe, personel şeklinde inceliyoruz. Bunlardan diğer bir sorun da bütçe meselesidir. Kısaca ondan da bahsetmek istiyorum. Atatürk Üniversitesi Kütüphanesinde her yıl çeşitli bütçeler tahsis edilmiş. Hani bir yüzdesi yok. Üniversite bütçesinin bilmem % 5 i, % 2 si kütüphaneye materyal alımlarıyla ayrılın şeklinde bir kaide yok. Bunlar çeşitli yıllarda değişik olmuş. Örneğin : 1972 yılında bütçeye hiç para konulmamış kütüphane satın alımlarıyla ilgili olarak. 1973 yılında 2,5 milyon konulmuş, 1974 yılında 1 milyon, 1975 yılında 1,5 milyon, 1976 da da 2 milyon.

Görüldüğü gibi çok büyük bir dalgalanma arz ediyor bütçe meselesi de. Evet, benim izahatım bu kadardır, müsaadenizi rica edeyim.

Başkan — Teşekkür ederim efendim.

Efendim, görüldüğü gibi mevcut üniversitelerimizin çeşitli sorunları var. Sayın konuşmacılarımız da bu sorunlara değişik yönlerden bir çözüm yolu getirmeye çalışıyorlar. Benim aklıma bir soru daha geliyor, sadece mevcut üniversitelerimizi değil bir de yeni plânlama döneminde kurulmakta olan üniversitelerimiz var. Şimdi, hepsinin adlarını pek hatırlayamayacağım ama Sivas'ta bir Cumhuriyet Üniversitesi zannediyorum, Samsun'da 19 Mayıs Üniversitesi, Eskişehir'de Anadolu Üniversitesi, Elâzığ'da Fırat Üniversitesi, Diyarbakır'da Ziya Gökalp, Malatya'da İnönü Üniversitesi gibi üniversitelerimiz kurulmak üzere kanunları Meclislerden ya geçmiş, ya da geçmek üzeredir. Hatta Konya'da bir Selçuk Üniversitesi kurulması teşebbüsleri var.

Sadece mevcut üniversitelerin değil, bir de kurulmakta olan üniversitelerimizle ilgili sorunlarımız da var. Bir yerde eğer, üniversite kütüphanesinin, üniversitenin kalbi olduğu, üniversitenin bölünmez bir parçası olduğunu kabul ediyorsak bu kurulacak yeni üniversitelerimizde de ilk kurulacak nüvenin her haldé üniversite kütüphanesi olması gerekecektir. Bununla ilgili olarak, acaba sayın konuşmacılar ne düşünülmektedirler? Bunu çok merak ediyorum. Yoksa şimdiye kadar olduğu gibi üniversitelerimiz kurula dursun, eğitim, öğretime başlayalım, kütüphaneyi de yavaş yavaş ileride kurarız gibi bir sonuca mı ulaşacağız? Bu konuda acaba sayın Yurdadoğ, ne düşünüyorsunuz?

Doç. Dr. Berin YURDADOĞ — Efendim, bu benim eskiden beri üzerinde çok durduğum ve gerçekten de büyük bir üzüntü kaynağı olarak gördüğüm bir konu. Bir kere bizde zamanıyla başlamış acaip bir eğitim kesimine hitabeden ortaokul lise enflasyonu vardı ve o zamanlarda meşhur bir tâbir ortaya çıkmıştı : «Bir müdür, bir mühür» galiba üniversite açısından da durum bundan pek farklı değil.

Başından geçen bir tecrübeyi anlatarak işe girişeceğim : Kendim de Adanalı olduğum için Adana'da Çukurova Üniversitesinin nüvesi kuruldu, ilk açılan fakülte de tarım fakültesi idi, hemen nerede açılıyor, nasıl oluyor diye gittim ve ben tarım fakültesini göremedim. Halbuki, gazetelerden edindiğim malûmata göre bir bütçesi vardı, çalışıyordu, Milli Eğitim Müdürlüğü ise bundan haberdar değildi, Adana Valisi bundan haberdar değildi, nihayet sanırım halk eğitimi işleriyle ilgili olan arkadaşım : «Galiba ben böyle bir şey duydum» dedi. Meğer bir yerde bir oda ayrılmış, Adana'ya geldikçe esasında Antep'te oturur dediler Ziraat Fakültesi Dekanı, Adanaya geldikçe buraya bir uğrar.

Diğerleri nasıl kuruldular bilmiyorum ama, Çukurovanın böyle kurulduğunu biliyorum. Bana öyle geliyor ki, eğer bir yerde üniversite kurulacaksa, işin plânlanmasının çok daha ciddi, çok daha önemle ele alınması gerekmektedir. Şayet bir yerde bir üniversite kurulmasına gerek sa, ona benzer olan mevcut, çalışan bir üniversitede nüvenin açılmasıyla belki işe başlamak iyi olur. Bu nüve de öğretici personeli yetiştirecek olan bir nüvedir. Yani, kâfi miktarda asistan alınır, mevcut üniversitelerde yetiştirilmeye başlanır, hiç talebe yoktur, talebe alınmamaktadır, yer ayrılır, bir yandan binalar yükselirken, bir yandan, laboratuvar ihtiyaçları, bir yandan kütüphane ihtiyaçları düşünülür, hangi konularda öğretim ve eğitim yapılması düşünülüyor bunların öğretim ve araştırma ihtiyaçlarını karşılayacak kütüphane materyelleri alınır ve günün birinde asistan diye alınan arkadaş, doçentliğe hazır hale geldiği zaman üniversite de her şeyi hazır bulabilir.

Eğer, bu iş böyle değil de biraz evvel söylediğim gibi halledilecek olursa, yahut aceleyle getirilecek olursa bizim üniversite kütüphanesi keşmekeşinden biraz kurtulmamız zor olur gibi geliyor bana.

Atatürk Üniversitesinin kuruluş zamanında Trabzon'a bir gitmiş idim. Gördüğüm manzara şu idi : Büyük bir salonda bir çok memur, zavallılar birer masanın kenarlarına ilişmişler ve büyük karton kutular içinde ve sandıklar içinde bir takım kitaplar. Bunlar nedir dedim? «Bunlar bizim kütüphane malzememiz» dediler. Peki dedim, ne yapıyorsunuz siz bu eserleri? «Geldikçe yığıyoruz» dediler. Sonra ne yapıyorsunuz? Dedim. «Hiç bir şey yapmamıza gerek yok, çünkü her profesörün odasında kâfi miktarda kitap var» dediler.

Eğer tutum böyle ise o zaman baştan kendi odasında kitap biriktirmeye alışan kişiyi, sonra bu kitapları gayri muntazam olan böyle şartlardan ayırmak bir hayli zor olacaktır. Eğer iş başından ele alınmazsa. Örneğin : Tekin Aybaş dedi ki : «Boğaziçi Üniversitesi Kütüphanesinde öyle bir sorun yok» zaten kütüphaneden nasıl istifade edileceğini baştan ele almışlar, kütüphaneden aksi halde yararlanamıyacağını peşinen kabul ettirmişler. Orta Doğu için belki bir iki sene böyle bir sorun çıkmaz ama belki ileride orada da olabilir. Daha güzel bir sistem kabul edilmiş hocaların parasından kesiliyormuş, ilk defa işitiyorum böyle bir şeyi, fevkalâde güzel bir şey. Ama düşünüyorum, ben hoca olarak üstümde kitap tutuyor muyum, kütüphaneci bir hanım olarak? Tutuyorum, Neden tutuyorum? Aradığımı bir daha bulamıyorum da onun için tutuyorum.

Nasıl oluyor bu iş? Hatırlarım, doçentliğime hazırlanıyordum, bir eser gerekti benim bu eseri bir kütüphaneden alıp okumam lazımdı. Kâfi derecede fiş çıkarmışım, eserin bibliyografik künyesini almışım, aldığım sayfanın da numarasını yazmışım fakat, kitaba göz atacağım da tekrar sayfa numarası nedir onu bulacağım, kitap yok. Kimde olduğu tesbit edildi, içerisinde yok. İstanbul Üniversitesinde olabilir dendi, kalkıp İstanbul Üniversitesine gittim, kütüphanecinin bir küçük ihmali, kütüphanecinin bilimsel kontrolü yapmadan kitabı alması gerektiği halde, bu yapılmadığından benim ihtiyaç duyduğum sayfalar beyaz, basılmamış. Bunun üzerine ben bu kitabı İngiltereden getirttim.

Problem çok yönlü, çok vaktinizi almak istemiyorum ama diyorum ki, eğer yeniden bir üniversite açılıyorsa bu bir plân çerçevesi içinde yapılmalıdır. Eğer

Üniversite, memlekette öğretim ve bilim alanında kendine düşen görevi yerine getirmek için açılıyorsa açılmadan önce kütüphanesine ayrılacak paranın da tmin edilmesi, binalarının yükselmesi için düşünülecek yerin de hesaba katılması ve orada ders verecek elemanların da çok evvelden yetiştirilmesi lâzımdır. Yoksa bugün örneğin Fırat Üniversitesine bizim Edebiyat Fakültesi olarak yaptığımız yarıdım gibi, havalar kötü gitti, vasıta yok biz gidemeyiz gibi, dersler orada tek başına bir tek öğretim üyesi tarafından verilmekte. Bunların da önlenmesi sanıyorum ki, kütüphane ile birlikte ele alınabilir ve çözümlenebilir.

Başkan — Teşekkür ederim sayın Yurdadoğ.

Sayın dinleyiciler, görüyorsunuz ki, yeni kurulmakta olan üniversitelerimizin birçok sorunları var. Bunlar arasında kurulmuş olan üniversitelerimizin de belirli ölçüde araştırmalara dayanılarak kütüphanelerinin geliştirildiği de bir yerde söylenemez. En yeni kurulmakta olan üniversitelerimiz için eğer bir reçete yazılması söz konusu ise eski olan üniversitelerimizde de çok ayrıntılı araştırmalara, kütüphanelerle ilgili olarak, ihtiyaç vardır.

Sayın Karayalçın, «Meseleler ve Görüşler» adlı eserinde ve Forum Dergisindeki yazılarında üniversitelerin kuruluş sorunlarını da işlemişlerdi. İki hususu kendilerinden istihdam ediyorum, birincisi; böylesine derinliğine yapılacak araştırmalara, sürveylere ihtiyaç duyup duymadığımızı ve bunun sonucuna dayanılarak yeni kurulacak üniversitelere bir yön ve yan vermemiz gerekliliği konusunda ne buyururlar. Bir de bu yeni kurulmakta olan üniversiteler konusunda düşünceleri nelerdir? Bunları öğrenmek isterim.

Ayrıca, toplantıya katılan arkadaşlarım bu konuda bir iki dakikayı geçmemek üzere görüşlerini açıklayabilirler. Sayın dinleyicilerimize de böylece olanak sağlamak istiyoruz ve böylece bu toplantıyı da bu konuşmaların bitiminde kapamak istiyorum. Buyurunuz sayın Karayalçın.

Prof. Dr. Yaşar KARAYALÇIN — Teşekkür ederim sayın Başkan.

Efendim, sayın Başkanımızın birinci soruları : Sürveye ihtiyaç var mıdır? Kanaatimce bu çalışma mevcut üniversite kütüphaneleri için yapılabilir ve yapılmasında da yarar vardır. Hattâ belki üniversitemiz içinde kütüphane enstitüsü olarak ileri seviyedeki öğrencilere her fakültenin veya üniversitenin kütüphaneleri ni inceleme şeklinde ödev verilebilir ve bunlar belirli olanları ileride bir araya getirip bastırmak fevkalâde büyük bir hizmet olur kanaatindeyim.

Yeni kurulacak üniversitelerdeki kütüphane meselesine gelince : Efendim, üniversiteleri plânlamak ve bunun için de üniversite kütüphanelerini de plân içinde düşünmek bugün artık bir uzmanlık işidir. Fransızların bir tâbiri vardır: «herşeyi yapmaya müsait, herşeyi yapar». Şimdi biz seviyemiz itibarıyla henüz bu uzmanlaşma safhasına varabilmiş değiliz. Türkiye'de yeni üniversitelerin plânlanmasının dahi bir zaruret olduğu ancak son beş on sene içinde kabul edilmiş bir fikirdir.

Şimdi, bugünkü durum nedir? Bugün Üniversiteler Kanunu içinde Yüksek Öğretim Kurulu diye Türkiye'nin yeni kurulacak üniversitelerini plânlayacak bir organ ihdas edildi ve büyük ümitler de bağlandı. Böyle bir kurul muhakkak ki lâzımdır. Maalesef bazı yetkileri Anayasa Mahkememizin bir kararı ile budandı, ama

milyarların sarf edildiği yüksek öğretim alanında bir yüksek plânlama organına ihtiyaç vardı, buna şüphe yok. Fakat uzmanlık nasıl gelişecekti? Bu kuruldun faydalanabilmek için orada tıpkı Devlet Plânlama Teşkilâtında olduğu gibi yüksek seviyede bir plânlayıcı kadro teşkil etmek gerekirdi. Halbuki bu yola gidilmedi, yapılmıyorsa bu yola gidilmedi ve Yüksek Öğretim kurulu zaman zaman toplanan ve karar veren âdeta temelden mahrum bir müessese haline geldi.

Şimdi, işin esasında yüksek öğretim alanında gerçekten uzman kişilerden oluşan bir organa ihtiyaç vardır. Eğer bu organı kurabilirsek ve organ içinde gerçekten uzmanlaşmış kimseleri çalıştıracak olursak veya orada çalışacak olan kimselerin uzmanlaşmasına yardımcı olacak olursak, o zaman Türkiye’de üniversite plânlamasının yanında kütüphane plânlamasını başarı ile yürütmek mümkün olur, ama bu uzmanlar olmazsa o zaman entellektüel yetersizliğimizin uzmanlaşma alanında ki yetersizliğinin karşılığını zaman olarak, para olarak ödemek mecburiyetinde kalacağız, işte yanlış yapa yapa nihayet bunları söyleye söyleye bir gün artık Türkiye’de de uzman kütüphanecilerin yetişmesini, plânlayıcıların yetişmesini zaruretinin anlayacağız ve hata yapmaktan kurtulacak bir seviyeye geleceğiz.

İşleri yürütenler insanlardır, insanlar iyi yetiştirilecek olursa gerçekten yapacağı hizmete, elverişli bir şekilde yetiştirilecek olursa ne yaparsanız yapın, hattâ isterseniz kanunu çıkartın başarılı bir sonuç alınamaz.

Ben şöyle bağlamak istiyorum eğer müsaade ederseniz : Üniversite kütüphanecisi, halk kütüphanecisi, okul kütüphanecisi değildir. Bunu kabul etmek lazımdır. Üniversite kütüphanecisinin, yani üniversitelerin kütüphanesi ihtisas kütüphanelerinin yönetiminde sorumlu olan kimseler, üst kademe, aynı zamanda bir üniversite öğretim üyesi gibi en aşağı araştırmacı olması lazımdır. Müsaade ederseniz arz edeyim. Hamburg Üniversitesinin kütüphanesi aynı zamanda bir genel kütüphanedir. Orada çalışan uzmanları gördüğüm vakit, ben birbuçuk sene evvel orada bulundum, Üniversiteler Kanunu gereğince imkân oldu, hayretler içinde kalıyor insan. Orada uzman seviyesinde bizde belki bulunması çok güç olan tiplerden yüzlerce kişi çalışıyor.

Türkiye artık üniversite ve araştırma kütüphanelerinde bir hamle yapmak zorundadır, eğer bu hamleyi yaparak gerçek uzman, Almanların bibliothekar dediği uzman kütüphaneciyi yetiştirecek olamazsak bu gibi toplantılar çok yapılır. On sene sonra yine yapılır, yirmi sene sonra yine yapılır, yine şikâyetler olur ve işi halledemeyiz. İşleri hallecek olan insanlardır.

Onun için ben yine dönüp dolaşıyor ve üniversite doçentliği imtihanı Türk üniversitelerine bir seviye getirmiştir. Kütüphaneciler için de aynı seviyeyi sağlamak için o imtihana muadil bir imtihanı kabul etmek lazımdır. O imtihanı başaranlara nasıl üniversite doçentliği unvanını veriyorsak, üniversite doçentliğinin statüsü ne ise aynı statüyü sağlamak lazımdır ki, yarın öbür gün mizacı kütüphaneciliğe yönelik olan kimseler öğretim üyesi olmayı düşünmesinler kütüphaneci olmayı düşünsünler. Bu eşitliği sağlayamazsak zaruri olarak güçlü olan kimseler kütüphaneciliğe değil, öğretim üyeliğine kayacaklardır ve memleket bundan da tabii zarar görecektir.

Teşekkür ederim.

Başkan — Teşekkür ederim sayın Karayalçın.

Acaba, bu oturuma katılan sayın konuklardan bu konularda konuşmak isteyen var mı? Şimdi sayın dinleyicilerimizin sorularını karşılamak istiyoruz.

Buyurunuz sayın Hilmi Çelik.

Hilmi ÇELİK (O.D.T.Ü. Md. Y) — Sayın Başkan, kürsüde oturan sizlerle biz dinleyicilerin yerini de ayırmak isterim. Siz eğitici ve yöneticiler, bizler sizin eğittiğiniz ve yönettiğiniz kişileriz.

Duyduğum kadarıyla herkes kütüphanedeki problemlerden bahsetti. Oysaki, ben sizlerden yönetici olarak kütüphanenin problemlerini çözmek için neler yaptığınızı duymak istiyorum. Bu bakımdan olan ıstırabımı özellikle belirtmek istiyorum.

Belirtmek istediğim diğer bir husus da biz eğitilen ve yönetilenler, siz eğittileriniz ve de yönettiklerinizde bu problemlerin çözümü için neler bekliyorsunuz? Ne yapalım ki, sizi destekleyelim ve bu problemleri elbirliği ile çözelim. Teşekkür ederim.

Başkan — Efendim, nasıl bir yöntem uygulayalım? Soruları hemen alıp karşılayalım mı, yoksa bütün soruları aldıktan sonra konuşmacılara dağıtalım ve ayrı ayrı mı karşılayalım? Siz şimdi mi karşılığını almak istiyorsunuz sorularınızın?

Hilmi ÇELİK — Efendim, sorduğum soru çok genel bir soru. İsterim ki, sorumu biraz özelleştirelim. Örneğin : Personel sorunu, öncelikle isteyen konuşmacı cevaplandırabilir, kişi yönünden bir problem yok.

Başkan — Buyurunuz sayın Karayalçın, siz cevaplayın efendim.

Prof. Dr. Yaşar KARAYALÇIN — Efendim, meslektaşımızın sorusunun cevabı zor değil zannediyorum. Kütüphanecilik alanında personel meselesinin hallinde bazı gelişmeler olduğunda şüphe yok. Bir defa lisans kademesinde bir çalışma yapılmıştır, mezunlar var ve başarı ile çeşitli yerlerde görev aldılar.

İkincisi; uzmanlık seviyesinde çalışma yapılmaktadır. Doktora seviyesinde çalışma yapılmaktadır. Türkiye’de bugün olmayan doktoranın üstünde üniversite doçentliği seviyesindeki çalışmadır. Bunu ihdas etmek lazımdır. Şimdi...

Hilmi ÇELİK — Hocam, sualim yanlış anlaşıldı. Müsaade ederseniz düzelteyim. Şimdi, ben personel sorunundan şunu kastetmek istiyordum : Kütüphanecinin üniversitedeki kişi olarak yeri. Yani üniversite çalışacak personeller değil de, kişi olarak, siz bir profesörsünüz üniversitede ben de kütüphaneciyim, bir meslek mensubuyuz. Ne diyeyim belirli bir düzeyin üstüne çıkamıyoruz. Sorunun esası bu. Bunun halledilmesi lazım üniversite seviyesinde. Örneğin : 9 un 1 ini veriyorsunuz bana olay bitiyor. Demek istediğim mevzu bu.

Prof. Dr. Yaşar KARAYALÇIN (Devamla) — Şimdi mesele anlaşıldı. Efendim, biliyorsunuz Türkiye’de Devlet Memuru Personel Kanunu ile yalnız kütüphaneciler değil, Türkiye’de 800.000 fazla olan bütün memurlar bu 9 lar, 10 lar, 1 ler, 2 ler, 3 lerle meşgul olmaktadırlar maalesef ve ülkenin milyarları gitmiştir hiçbir olumlu netice alınamamıştır, yazık olmuştur. Yani Türkiye’ye bu Devlet Personel Kanununun getirdiği fenalığı anlatamam. Hep bunlarla meşgüz.

Yalnız, şu da olmuştur. Yapılacak şey budur bence : Bugün üniversiteler içinde de çeşitli statüde çalışanlar vardır, yalnız kütüphaneciler değil öğreticileri de böyle. Bence, hizmetlerin tarif edilmesi lazımdır. Bir hizmeti kim yapıyorsa, neredeyse yaparsa yapsın onun tanımı yapılması lazımdır ki, üniversiteler arasında bir rekabet olmasın. Biz meselâ Ankara Üniversitesinde kütüphaneciliği istiyor veya başka bir memuriyet istiyor, bakıyorsunuz başka bir üniversite daha iyi imkânlarla onu da elimizden alıyor. Biz yetiştirelim onlar istifade etsinler. Maalesef bu oluyor. Kütüphanecilik alanında da böyle.

Yalnız şimdi bu umumi meselenin dışında şu var : Devlet Personel Kanunu buna rağmen rağmen şunları getirdi; lisans yapmış olanlar belli yüksek seviyeye giriyor, uzmanlık yapmış olanlar belli bir terfi alıyorlar. Doktora yapmış olanlar da belli bir seviyeye giriyorlar. Yani üst kademede konulacak olursa meselâ Orta Doğu'da çalışıyorsunuz değil mi? Meselâ siz tasarladığınız ve tasarıda yer alan üniversite doçentliğine muadil üniversite kütüphaneciliği imtihanını verdiniz mi üniversite doçentliği hangi derece ve kademeye atlıyorsa siz de oraya gireceksiniz ve o ne tazminat alıyorsa siz de onu alacaksınız.

Böyle olması lazımdır. Başka türlü, güçlü kimseleri kütüphanecilik mesleğine kazanamayız, çaresi yoktur. Ama ben şuna taraftar değilim, belli seviyeler ispat edilmeden zam yapılması görüşüne karşıyım. Bugün artık hizmetlerin tanımlanması lazımdır, bu hizmetler için standartların belli olması lazımdır ve belli standarttan olanların da eşit ücret alması lazımdır.

Hilmi ÇELİK — Sayın Başkan, müsaade ederseniz bir noktaya daha temas etmek istiyorum.

Şimdi mağdur olduğumuz bir gerçek siz de kabul ediyorsunuz bunu, bu bir gerçek. Ben de diyorum ki, burada bir potansiyel var, bir yetişmiş bir kütüphaneçi gençlik var, zorlamak istiyoruz, mümkünse haklarımızı almak istiyoruz. Hani vurarak, öldürerek değil, mücadele ederek. Sizlerden yönetici olarak benim sualimin asıl kısmı bu, ne şekilde bizlere bu zorlamada katkıda bulunursunuz? Ne yapalım, gidelim hepimiz doktora mı yapalım, master mi yapalım, ne yapalım? Bize yol gösterilsin, bizi destekleyin ve biz de bilelim ki arkamızdasınız. Bunu istiyorum, ben.

Başkan — Sayın Çelik, bir başka açıdan da ben bu soruna bir katkıda bulunabilir miyim? Şimdi Üniversiteler Kanunu biliyorsunuz görüşmeleri sürüp gidiyor, Meclislere ya sunulmak üzeredir ya da sunulmuştur. Ayrıca Üniversiteler Kanununa ek bir kanun vardır.

Üniversite kütüphaneciliği ile ilgili bir konuyu tartıştığımız bu toplantıda sadece kütüphanecilerimizin yanı sıra diğer kütüphanelerde çalışanların da pek tabii olarak bu personel sorunları ile ilgileri vardır. 657 sayılı Personel Kanunu çeşitli kuruluşlarca zorlanmıştır. Bu kuruluşlar kendilerine özgü olanaklar getirmişlerdir. Söz gelişi, sanırım büyük ve merkezi kütüphanelerde çalışanlar 3 derece veya daha yüksek bir kademedan göreve başlamışlardır.

Diyeelim ki aynı fakülteyi aynı tarihte bitiren iki kütüphaneçi üniversite kütüphanesinde göreve 9 un 1 inden başlar 8 ve 12 sayılı kararnâmelerden sonra bu zikrettiğim kütüphaneciler de bilebildiğim kadarıyla 6 yahut 7 den veya 8 den başlıyor.

Hilmi ÇELİK — Bütün personel öyle başlıyor efendim.

Başkan — Bütün personel biliyorum bütün personel ama kütüphaneciler de bundan yararlanıyor ben de ona geliyorum zaten efendim.

Şimdi, halk kütüphanelerinde, Kütüphanecilik Haftasında sayın Genel Müdürden istediğim bir şey vardır, 5 yıl kadar çalışmış kütüphaneciler belli kütüphanelerde 3 üncü dereceye kadar yükselebilmişlerdir. Personel Dairesine, istendiğinde sanıyorum ki, yüksek kadroları verebiliyor. Halk kütüphanelerinde 3 üncü dereceye çıkabilen bir kütüphaneci gönül istiyor ki, üniversite kütüphanelerinde de 5 yıl çalışsın ve 3 üncü dereceye çıkabilsin. Bir yerde eşitlik ve sosyal adalet söz konusu ise. Bu kişi sayın Karayalçın'ın da buyurduğu gibi gerçekten yetenekli ise kendisine verilen iş o maaşı almayı gerektiriyorsa neden almasın.

Ancak ne varki bütün müesseselerde değişik kuruluşlarda yan hizmetler gereği gibi önemsenmemiştir. Şöyle bir örnek vereyim : Yavuz Sultan Selimi hatırlayınız Çaldıran seferine yahut Mercidabık veya Ridaniye'ye giderken eğer yan hizmetler işe ve ibate gibi hizmetler yeterince karşılanmasaydı o seferlerde başarıya ulaşabilir mi idi?

Üniversitelerde personel müdürleri, kütüphane müdürleri ve kütüphane personeli sayın Karayalçın'ın buyurduğu gibi belli bir statüye, üniversite öğretim üyelerinin statülerine çıkarılamamıştır. Çıkarılamadığı için de bu sonuçlar ortaya çıkıyor.

Şimdi 657 sayılı Kanun ne dereceye kadar zorlanabilir bilemiyorum. Ama Üniversiteler Kanununun hemen Mecliste olduğu şu sıralarda belki 49 uncu maddesine bazı öneriler konulabilir ve üniversitelerde çalışacak kütüphanecilerin 7 nci dereceden yahut 8 inci dereceden başlatılmaları önerilebilir. Ama ondan daha büyük bir hizmet sayın Karayalçın'ın 1964 de hazırladıkları ve komisyondan geçirilerek üniversitede görüşülen kanunun önerisi eğer meclislere sunulabilse ve bizler, genç kütüphaneciler de Yüce Meclislerde tanıdıklarına tasarı yayınlandığı sırada bu hususu anlatırsa Üniversiteler Kanununa ya da bundan daha önemli olan bu tasarı çıkarılırsa belli bir ölçüde üniversitede çalışan kütüphanecilerin de seviyesi yükseltilebilir sanırım.

Bilmiyorum sizin sorunuzu karşılayabildim mi?

Günsel KORUL — Hocam aynı konuda ben de bir hususa değinmek istiyorum.

Hocam şimdi, bizim bir problemlerimiz var bir de benim «Kazazede» dediğim bir arkadaşım var, onun gibilerin problemi var. Ki, özellikle sayın Karayalçın'ın üzerinde durduğu türden bir kütüphaneci. Çalışacağı dalda önce bir lisans yapmış daha doğrusu önce kütüphanecilik tahsil etmiş, yeterli görmemiş gitmiş kimya tahsil etmiş hattâ yurt dışında.

Bu arkadaş yakında Türkiye'ye dönüyor. Mevcut üniversite problemlerinin pek çoğuna bu tür elemanın çözüm getireceği yolunda herhalde birleşiyoruz. Bu arkadaşımız dönünce maalesef kütüphaneciliği bırakıp kimyager oluyor, çok haklı en az 2800 lira yan ödeme, 7 nci 8 inci dereceler değil 1 in 3 üne veya 4 ün birinden başlayıp daha ötelere giden bir ödeme durumu.

Hepsi bir yana bu adamcağızın tıp tahsili yaptığını düşünün en azından 250 lira vizite ve günde 10 un altına düşmeyecektir. Nasıl çekeceğiz? Yapalım biz de

hazırız ama bize ne hazırlıyacak, ne verecek, ne alacak? 12 senelik bir eğitim ve karşılığında 9 un 1 i, çok garip bir durum oluyor ve bir yerde fakültelere gitmiyoruz ve ayrıca da rahat bir çalışma ortamı yerine bir takım kişilerle boğuşmak ve didişmek mecburiyeti kabul edilmesi lazım geliyor. Halbuki gerçekçi olmak lazım niçin biz bu kadar az alıyoruz?

Başkan — Efendim, şimdi görüşmekte olan konuşmacı Günsel Korul Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Kütüphanecilik Bölümünden mezun oldular, Hacettepe Üniversitesinde yüksek lisans yaptılar Tübitak da çalışıyorlar efendim.

Sizin derdinize biz de katılıyoruz ama bilmiyorum sorunuzu nasıl karşılayalım? Artık bir yerde kimyagere olan ihtiyaç mı daha fazla, yoksa onun hizmeti daha mı farklıdır bu hususu bilemiyorum.

Prof. Dr. Yaşar KARAYALÇIN — Şimdi efendim, aşında bu şikâyet yalnız kütüphanecinin şikâyeti değildir. Bugün ismini söylemeye lüzum yok, başka bir üniversitede çalışan bir asistan başka bir üniversitede çalışan 30 yıllık profesörden daha fazla para almaktadır.

Onun için, konuyu yalnız bir açıdan ele almayın bu Türkiye'nin kamu kesimindeki personel davasıdır. Dediklerinizde tamamen sizinle mutabakım, ücret dengesini sağlamak lazımdır kadifikasyonlara göre kanaatimce. Şu hizmet için şu kadifikasyon, bu hizmet için şu kadifikasyon falan.

Para kadar önemli olan bir ikinci nokta, siz demin gayet güzel dediniz : «Rahat çalışma ortamı» işte kamu kesiminin büyük problemi bence paradan ziyade budur. Rahat çalışma imkanı ve bir de iş güvenliği. Çalışan kimsenin huzur içinde çalışabilmesi lazımdır. Bunu ilgili müessese sağlayacak olursa çalışan kimse belki 100 lira 200 lira 500 lira daha fazla almayı ve hattâ bir kaç bin lira fazla almayı bir tarafa bırakıp rahat bir biçimde çalışmayı tercih edebilir.

Biz bir taraftan gerektiği kadar parayı ödeyemiyoruz, ikinci olarak da çalışma huzurunu sağlayamıyoruz. İşte konuşmamın başında arz etmiştim. Türkiye bir organizasyon krizi içindedir derken, bunları da kastettim.

Bugün üniversiteler içinde de bu vardır, maalesef böyle. Çalışan insan rahat değildir. Neden rahat değildir? Çok çeşitli sebepler var, oraya girmem burada mümkün değil, ama ikisini de sağlamak lazımdır. Bence hattâ ilk defa rahat çalışma ortamını sağlamak lazımdır, ondan sonra da ücretlerde denkliği sağlamak lazımdır.

Başkan — Sayın Rauf İnan beyefendi, Türkiye'nin yetiştirdiği ve bizim de çok saygı duyduğumuz eğitimcilerden birisi, bizim kütüphane haftamızı da çok yakından izlediler, sağolsunlar. Toplantılarımıza şeref verdiler.

Rauf İNAN — Çok teşekkür ederim.

Efendim, zaten kitabı sevenin kütüphanecilikle ilgilenmemesine olanak yok. Hele kitaba vurgun olanlar için hiç olanak yok.

Efendim, bu Personel Kanunu sorunları ve çekışmeleri bir türlü tükenmeyecek, Türkiye'yi nedense böyle allak bullak eden bir kanunla kamu kesiminde çalışanlar bu hale sokuldular. Ne kadar söylense yeridir.

Efendim, ben başka bir konuya iliseceğim. Sayın Profesör Doktor Karayalçın bir kaç yıl önce Unesco Genel Kurulunda iki öneride bulunmuşlardır; bunlardan birisi şu idi : Üniversite öğrencilerinin okuma salonu gereksinmesi. Bir de eğitim gereksinmesi. İkincisi ne dereceye kadar üzerinde duruldu Unesco da bilmiyorum, yalnız Genel Kurulda bu iki konuda incelenmek üzere kabul edilmmişti. O iki konunun birincisi üniversite öğrencilerinin okuma salonu konusu Unesco'nun eğitim komitesini ilgilendiriyordu iki arkadaş biri ben biri de rahmetli Muvaffak Uyanık ile biz bu konuyu inceledik önce Ankara'da sonra da İstanbul da özellikle yurtlarda.

Bu incelememizde şu sonuca vardık, gittik gençlerle de görüştük. Bazı yerlerde yeni başlamış salon yapılması kimi yerlerde de salon var, fakat genellikle büyük bir gereksinme var. Ama bu gereksinmeyi bir an önce çok kolay çözümlemenin de olanağı bulunduğu ileri sürdüler gençler ve dediler ki, bizlere derslikleri açık bırak-sınlar, kütüphaneler resmi saatlerde değil gece saat 12 ye kadar çalışsın ve bu bir an içinde kendiliğinden çözülmüş olur dediler.

O gün zannedirim Unesco Eğitim Komitesinin hazırlamış olduğu rapor ki o zaman bütün üniversitelere gönderildi sayın Profesör Karayalçın da oraya gelmişti, ama şimdiye kadar ki karşılaşmalarımızda hiç fırsat bulamadım ne oldu bu konunun aydınlatmalarını rica edeceğim.

İkincisi kütüphanecileri şu bakımdan hattâ her meslek kendisini en üstün görürken de öğretmenindir ama ben kütüphanecileri öğretmenlikten daha üstün görürüm bir kısımda o da şudur. Başka memleketlerde gördüm, o da şudur Kütüphaneci sadece kitapla ilgili adam değildir, okutan zaten buradaki bu kitaplar okunmadıkça burada kaldıkça süstür, mobilyadır hiçbir değeri yok. Gerçekte çok değerli bir şey değersiz olabilir. Ben zannedirim ki, kitaptan daha değerli olup ta kitap kadar değerlendirilemeyen bir şey yoktur. Okunmadı mı kitabın değeri yoktur.

Şimdi buna göre kütüphanelerde çalışan arkadaşlarımız, kütüphanecilerimiz kitap okutma açısından çalışmaları var mıdır? Özellikle kütüphanelerde bu yapıla gelmekte midir? Ben orta Avrupa'da inceleme yaparken şunu gördüm, gençlik el-den gidiyor, sigaraya eğlenceye kaçıyor. O halde kütüphaneciler ve müzeciler işbirliği ile gençliği oradan bize çekelim diye çeşitli çalışmalar var.

Bundan birkaç sene önce yayınladığım bir kitabımda bazı usulleri göstermiş-tim. Böyle mi olmak istersin deniliyor gence resim gösteriliyor, resimler yayınla-nıyor. Yoksa böyle mi? Bir kütüphanedeki manzara bir de eğlence yerindeki ve-ya sefalet yerindeki manzara. Acaba demin bir arkadaşımız Aybaş arkadaşımız, acaba Boğaziçinde ayrıca kütüphanelerden nasıl yararlanılacağı üzerinde kurslar açıldığını söylemişti. Bu bizim öbür üniversitelerimizin kütüphanelerinde de var mı? Genellikle kütüphanelerde genel kütüphanelerde, üniversitelerin dışındaki

(Bant değişikliği dolayısıyla ara)

Prof. Dr. Yaşar KARAYALÇIN — İşte o zaman belki bunu saydılar ve öğrencile-ri araştırma yapmak üzere gelen değil, kendi ders kitabını okumak üzere buraya gelen öğrencileri haklı olarak kütüphaneye almamak için böyle bir çalışmaya girdi-ler. Ama, Milli Kütüphane bu davranışında ne kadar haklı idi ise, okumak için normal çalışma yeri arayan öğrenciler de o kadar haklıydılar. Sene 1952, işte yine

soruda bir problemi arz etmeye çalıştım, sene 1976, zannediyorum ki bu problem halledilebilmiş değildir. Kaldı ki, 1952 ile 1976 arasında öğrenciler sayısı bakımından çok büyük farklar var. Bugün Ankara'da öğrenci sayısı fevkalâde büyük ölçüde artmıştır. Binaenaleyh, okuma salonu ihtiyacı da o oranda artmıştır. Fakat benim bildiğime göre bu alanda her müessese kendi imkânları içinde bazı çalışmalar yapıyor; ama genel bir çözüm yolu bulunabilmiş değildir.

Bizim Fakültemizde imtihan zamanı, kütüphane salonları hatta gerekirse sınıflar açılmaktadır. Şimdi tabii garip bir politik hava içinde olduğu için öğrenciler, şimdilik derslere girmiyorlar; okumak ihtiyacını hissedenler, kütüphaneye gelenler nadir.

Şimdi, biraz evvel arz ettiğim gibi iki tip öğrenci vardır :

1 — Standardt öğrenci.

Malesef standard diyorum, aslında onun batı ölçüleriyle standartların çok altında olduğundan şüphe yok. Yalnız ders kitabını okuyan, başka bir şey okumak ihtiyacını hissetmeyen öğrenci. Bunun için bir okuma salonu kâfidir.

2 — Güçlü, istikbal vaad eden öğrenciler.

Bunlar, seminer yapan, araştırmaya yönelen öğrencilerdir. Bunlar için zaten kütüphanelerimiz açıktır. Keşke böyle öğrencilerimiz olsa da diyoruz, bulduğumuz vakit de doğrusu seviniyoruz. Öyle öğrencilerimiz de var tabii yok değil.

Başkan — İstenilen şartlara çıkabiliyor mu?

Prof. Dr. Yaşar KARAYALÇIN (Devamla) — İstendiği zaman olmaktadır. Bugün bu hava yok; ama imtihan zamanlarında, bilhassa okulumuzun kütüphanesi geç zamanlara kadar açılmaktadır bizim fakültemizde imkânlar var, bir derneğimiz var; Derneğimiz, çalışan kütüphanecilerimize, cüz'i de olsa ek olarak bir ödeme yapmak imkânına sahip oluyor.

Biz, imkânlarımız ölçüsünde bu hizmeti yapmaya çalışıyoruz. Benim bildiğim bu efendim. Başka sual tevcih edilmiş değildir. Teşekkür ederim.

Başkan — Teşekkür ederim efendim.

Sayın hocamızın sordukları soruları ilkin sayın Solmaz hanım, daha sonra da sayın Yurdadoğ hanım karşılayacaklardır. Buyurunuz sayın Solmaz hanım.

Solmaz İZDEMİR (ODTÜ. Md. Y.) — Orta Doğu Teknik Üniversitesinde birinci sınıf öğrencilerine bu sene 52 saat, kütüphanenin nasıl kullanılacağı, muayyen kaynaklardan nasıl faydalanılacağı dersi verilmektedir. Bir doküman verilmektedir. Hocalarının nezdinde muayyen konularda araştırma yapan öğrencilere daha yüksek seviyede dersler verilmektedir. Hatta demin bir soruyu soran arkadaşımız Hilmi Çelik tarafından bu dersler verilmektedir.

Kütüphane saatleri çok lüzumludur. Sabah 10.30'dan akşam 6.30'a kadar; Cumartesi günleri de kütüphaneyi açmak durumumuz da vardır.

Bir noktayı daha belirtmek isterim : Talebeleri kütüphaneye çekmek için onların ilgi duydukları şeyleri de kütüphaneye alıyoruz. Meselâ: Bizim kütüphanede 2 - 3 tane satranç mecmuasına abonemiz vardır. Bisikletçilik, voleybol mecmualarına abonelerimiz vardır. Bu, onların kütüphaneye gelmelerini temin içindir. Bir defa geldikten sonra her halde başka şeyleri de okuyacaklarını düşünüyoruz.

Başkan — Teşekkür ederiz efendim. Buyurun sayın Yurdadoğ.

Doç. Dr. Berin YURDADOĞ — Soru çok yönlü; okuma odaları, okuma salonları, kütüphaneler ve de müzikten bahsettiniz.

Müzik meselesi, buna hakikaten ihtiyaç var. Ama bir yerde sorun öyle bir yere geliyor ki, biz eğitim programımızda ne türlü metotlar uyguluyoruz da, acaba çocuğu sevk ediyor muyuz?

Bir kere talebeyi gerçekten sayın hocamızın söylediği gibi ayırmak lazım. Ben talebeyi üçe ayırıyorum sayın hocamız gibi ikiye değil.

Bir tanesi, ne yaparsanız yapın okuyacak olan öğrencidir. Onu zaten kapıdan kovsanız bacadan girer, o muhakkak okur. Hiç bir şey bulamasa, sokakta dona dona paltosuna sarılır; ama yine okur.

Birtakım öğrenci var ki, ne yaparsanız yapın okutamazsınız.

Bir de ortada sessiz, sakin olan öğrenciler var; bunları pekâlâ çekmek mümkün. İyi bir ortamla okutmak mümkün. İyi bir örnek vermekle, gene araştırmaya sevk etmek ve okutmak mümkün.

Bizde okuma salonu ihtiyacı; acaba evinde o rasatı bulamadığı için mi çocuk geliyor, bir bu yönden ele alınmalı. Yani, üniversite öğrencisi, daha sıcak, daha rahat bir yerde okumak için mi geliyor? O zaman hocamızın da biraz önce söyledikleri, Milli Kütüphane için söyledikleri «Burası bir okuma salonu değil» deyimi, çok doğru. O talebeleri ben de hatırlarım, özellikle Hukuk talebeleri; eğer çok da titizseler, ellerine kalemleri ve cetvelleri de alırlar, bazı paragrafları kırmızı, bazılarını yeşil, bazılarını mavi çizerek çalışırlar; ama kitabına çalışır. Bizimkilerin çoğunun el kitabı yoktur, havalarda müsaittir, bazıları o notları kitaplardan çıkarır, teksir ederler falan, ama o da nota çalışır.

Amaç : Türkiye'nin geleceğinde uyanık gençler, bilgili gençler yetiştirmek olduğuna göre meseleye o gözle bakılırsa şöylece açıklamak mümkün. Bu iş dışarda halledilmiş durumda.

1 — Kabul edilen, uygulanan eğitim metotlarıyla, Yani çocuklar okumaya sevk edilmişlerdir; öğretim bunu gerektirmektedir. Başka bir şekil olanak dışıdır, çocuk mezun olamaz. Birtakım şeyleri gerçekleştirmedikçe, ödev vesaire şeklinde bu ortaya çıkabilir; mezun olamaz çocuk.

Ama, bizde acaba gerçekten hangi tür metodu uygularsanız uygulayın, okutabilir misiniz? Okutamazsınız.

Yabancı dil bilmeyen kişiyi ne kadar zorlarsanız zorlayın, hangi kitaptan yararlanacak? Bizler de hoca olarak itiraf edelim, pek o kadar yazan kişiler değiliz; belki konuşuruz ama pek yazmayız. O halde çocuk, ana dilinde materyal bulamaz, yabancı dili bilmediği için yabancı materyali takip edemezse, o zaman her halde sadece okuma salonuna ihtiyaç vardır, çocuk doğru okuma salonuna gidecektir.

Gezip görebildiğim ülkelerde, üniversite kütüphanelerinden halk kütüphanelerine kadar büyük bir ciddiyetle ele almışlardır. Özellikle gençler için demiştiniz, gençler meselesine eğilerek konuşuyorum. Üniversitelerde ve gençlere hizmet veren halk kütüphaneleri seksiyonlarında gördüğüm şu idi : Bir kere oturma yerleri gayet rahattır. Yani, artık bu işkence sandalyesine benzer sandalyeler yok; otur-

duğu zaman insanın gerçekten rahat ettiği sandalyeler var. Salonların bir tanesi tamamiyle kulaklıkla donatılmış. Çocuk raftan hangi kitabı alırsa, o kulaklığı olan koltuğa gidiyor, istediği tür müziği dinleyerek o eseri okuyor. Ben merak ettiğim için gittim; çocuğun bir tanesi bant dinliyordu; okuduğu eserde galiba polisiye romandı. Bantla polisiye roman nasıl bağdaşır? Bilmiyorum. O çocuk muradına ermişti, artık mutlu idi, okuyordu. 18 yaşında bir üniversite öğrencisiydi.

Öbür yanda bir hanım kız vardı, sanıyorum 17 yaşında idi. Deli dolu bir müzik dinliyordu; ama elinde okuduğu ders kitabı idi.

O halde, çocuk neye ihtiyaç duyar, eser olarak bulabilmelidir. Müzik olarak neye ihtiyaç duyar, bunu da bulmalı; üstelik o gümbür gümbür müzik hiç kimseyi rahatsız etmiyordu; çünkü kulaklıkla dinliyordu. Öyle ise, bizim kütüphanelerimizde her halde sorun diye değindiğimiz çok yönlü, ama halledilmesi bugünden yarına bırakılmamalıdır. Teşekkür ederim.

Başkan — Teşekkür ederim efendim. Buyurun.

Rauf İNAN — Bir soru tevcih edecektim.

Bu özellikle kütüphanelerin memleketimizdeki etkisinin çocuklar üzerinde etkisini belirtmek için bir misal vereceğim.

1969'da UNESCO genel kurulunda İzmir'den bir öğretmen Süleyman Dinçer, ortaokulda son sınıf öğrencileri arasında ne gibi kitaplar okuduklarını sormuş; bu yaz hangi kitaplar okunacak diye, yahutta okudunuz diye.

Orada ki, hem Müsteşar Muavini, hem de Talim Terbiye Başkanı, çift müsteşar; anlattığı şey yürekler acısı. Çocuklardan ikisi üçü; «Biz okuyamadık, çünkü çalıştık» demişler, bunu olağan görüyoruz. Fakat, öbür çocukların hiç birisi ikiden üçe geçen öğrencilerden ortaokul öğrencilerinin okuduğu kitaplardan hiç birisi değerli değil; birçok isimler vermişler; «Pekos Bill, Tex, Tommiks ve diğerleri... okunan kitaplar bunlarmış.»

Burada iki sene önce, İkinci Türk Yayın Kongresine sunulmak için ben de bir araştırma yapılması için Balgat'taki bir Türkçe öğretmeni arkadaşşıma rica ettim öğrencilerine sorsun diye, bakalım durum nedir dedim. İlginç bir şey; sanki? Kızıllı'deki çocuklar başka bir milletten, Balgat'taki çocuklar başka bir milletten. Birisi alabildiğine geri bir toplumun insanları, öbürü alabildiğine ileri bir toplumun insanları., Nedenini araştırınca şu anlaşıldı: Gezici Kitaplık Balgat'a gidiyor ve çocuklar oradan kitapları alıp okuyorlar, okumayan çocuk yok ve okuduğu değersiz olan çocuk yok. Yalnız bir farkla; kimisi kendi düzeylerinin üstünde kitap almışlar. Ki, bu pek iyi değildir, çocuk kitaptan böylece soğuyabilir veya aşağısını almış; ama değerli kitap okuma ve doyurucu kitap okuma ortamı bulmuş. Bunun üzerine ben sayın Genel Müdüre rica ettim, bizim mahallede de bir ilkokul var, oraya Gezici Kütüphanenin uğramasını rica ettim, iki haftada bir oraya uğrardı. İlginç bir şey. Birkaç ay sonra; birçok öğretmenlerden rica ettim, arkadaşlar, sınıflarında 3, 4, 5'te okuttukları kitapların, okumuş çocukların hangi kitapları okuduklarını tespit etmelerini söyledim, Balgat'taki sonucun tıpkısı. Demek ki, olanağı olmayan Kızıllı'de çocuklar böylece mahkûm edilmişler, değersizliklere eğitilmeye mahkûm, kaderi o. Ama bu imkânı bulanlarsa, bundan yararlanma olanağı buluyorlar. Bu bakımdan kütüphane işini; şimdi değinildiği için, eğitim, eğitim, eğitim

diyoruz ama üniversitedekilerin dertleri burada çok söylendi, biraz da bu dertleri burada ortaya döken arkadaşlarıma şunu arz edeceğim : Türkiye'deki bir başıbozukluğun oraya yansımastır. Bu başı bozuklukla ancak, irade ile çarpışılır. Arkadaşlar ağırlıklarını ortaya koyacaklar, bu merdiveni buradan kaldıracaksın diyecekler, başka çare yok. Bunu yetkililerin kafasına koymak lazım, başının etini yemek lazım.

Bu bakımdan kütüphaneci arkadaşlarıma şunu da açıklamak istiyorum: Gençliğin ve çocukların kaderinde rol oynuyorsunuz. Öğretmenler için ben «Kaderin mimarındırlar» diyorum. Kütüphaneciler de daha az mimar değil, öğretmenin eksik bıraktığını hatta yanlış yaptığını kütüphaneciler düzeltirler. Ama bu olanağı vermek lazım. Kütüphaneler Genel Müdürlüğünden ve Kültür Bakanlığından dileyeceğimiz şey şudur : Bir an önce memleketin her yanı bunlarla dolsun.

Bu arada birisini saygı ile burada anmam lazım : Ürgüp'te eşek sırtında kitap taşıyan bir arkadaşımız Ürgüp Tahsin Ağa Kütüphanesi Emekli Müdürü Mustafa Güzelgöz'ü anmak istiyorum. Pek moda olmuştur şuraya buraya resimler asmak, neden O'nun resminin asılmadığına acırım, hatta büstünün yapılmadığına acırım. Bilmem yaşıyor mudur, sağ ise çok uzun ömürler dileriz. İlk yolu böyle açmıştır bu gezici kütüphanenin ilk yolunu bu ülkü ile bu açmıştır. Çok teşekkür ederim efendim.

Başkan — Teşekkür ederiz efendim.

Değerli arkadaşlarım şimdi Hacettepe Üniversitesi Kütüphanecisi söz istemektedir. Buyurun Yıldız Hanım.

Yıldız ÇAKIN (Hacettepe Kütüphanecisi) — Efendim, ilk önce Divan da burada temsilcisi olmayan bir Üniversitenin Kütüphanecisi olarak söze başlayayım.

Personel konusuna değinmek istiyorum ben. Aslında hakikaten üniversite kütüphanecilerini üzen, kıran bir konu. Yalnız arkadaşlar konuya, 657 sayılı Personel Kanunu açısından baktılar. Oysa ki, Üniversiteler Kanunu, Kütüphanecileri akademik statüye almış durumda benim gördüğüm kadariyle. 1750 sayılı Üniversiteler Yasasının 35 inci maddesi, kütüphaneciyi uzman kadrosuna atayabilir durumda. Ben bu konuda yönetici olarak bazı girişimlerde bulundum; ancak sayın öğretim üyelerinden de bizlere yardımcı olmalarını istiyoruz. Teşekkür ederim.

Başkan — Teşekkür ederim sağolun. Buyurun efendim. Yıldız hanımın buyurduğu ve üniversite kütüphanecilerinin yararlanmasını istediği madde «35 Uzmanlar» bölümü, okuyorum :

«Uzmanlar, laboratuvarlarda, kitaplıklarda enstitü, klinik ve atelyelerde öğretimle doğrudan doğruya veya dolayısıyla ilgili olan ve özel bilgi veya uzmanlığa ihtiyaç gösteren bir işle görevlendirilen yardımcılardır. Bunlar, ilgili yönetim kurulunun teklifi ve senatonun kararı ile geçici olarak dahil olunurlar. Uzmanların görevlerine devamlarının gerekip gerekmediği hususu, iki yılda bir ilgili kurumlar eliyle gözden geçirilir ve görevlerine devamları gerekli görülmeyenlerin işlerine iki ay içinde son verilir. Aylık veya ücretleri genel hükümlere göre verilir.» diyor, bu madde.

Sanırım ki, üniversitelerimizde bu madde, daha çok öğretim görevlileri ve uzmanlık diye eğitim öğretime yardımcı olsunlar diye alınanlar için daha fazla çalıştırıldı; ama kütüphaneler için bu madde işletilmedi. Yıldız Hanımın bunu hatırlatmasına teşekkür ederim. Derneğiniz de girişimleri bu maddelerde yer alan şekilde yapacak olursa iyi olur. Ancak 1750 sayılı Kanun da bugün Anayasa Mahkemesince bozulduğu için yeni kanun hazırlanmaktadır. Umalım ki, o kanuna da aynı madde konsun ve bundan yararlanma olanağını bulabilsin arkadaşlarımız.

Başka soru yöneltmek isteyen var mı? Buyurun Gülşen Hanım.

Gülşen ÇABUKER — Demin sayın hocam, kütüphanelerde çalışma olanakları olmadığı için müracaat kitaplarının el altında bulunması gerektiğini bildirdiler. Müracaat kitaplarını öğretim görevlileri el altında bulundurduğu anda, kütüphaneci talebelere ne şekilde bir çalışma verebilecektir? Ayrıyeten, talebe bu kitapları aradığı zaman, kendi olanaklarıyla alma imkânına sahip olabilecek mi? Kütüphaneci, bu kitabı üniversite kütüphanesine dahil edebilmesi için ne gibi bir yol takip etmesi lazım? Bu hususu sayın hocamızdan rica ediyoruz.

Başkan — Teşekkür ederim. Buyurun sayın Karayalçın.

Prof. Dr. Yaşar KARAYALÇIN — Bu sualiniz için teşekkür ederim.

Konuyu ikiye ayırmak lazım zannediyorum. Öğrenciler için lüzumlu müracaat kitapları başkadır, öğretim üyeleri için lüzumlu müracaat kitapları başkadır.

Gülşen ÇABUKER — Burada müsaade eder misiniz sayın hocam bir hususu da ha açıklamayı istirham edeceğim.

Aynı konu ile ilgilidir bu da. Demin bir gazeteden bir metin okuyarak bize dinletmiştiniz. Demiştiniz ki; Amerika'da belli kütüphaneler merkezî bir işbirliğine gitmektedirler. Ben, işbirliği olarak değil de satın alma politikasının tek elde toplanacağını, satın alma politikasında işbirliği anlamında almıştım. Siz şöyle açmış ve demiştiniz ki, paranın tek elde toplanması, çok daha büyükler, daha büyük yatırımlar yapılmasını sağlar. Demin arkadaşımın açtığı şekilde her üniversite profesörü veya hocası veya asistanı; bu müracaat kitabı da olabilir, yani parasal değeri 300 - 500 veya 1000 liralık kitap da olabilir veya 1 liralık kitap da olabilir; bir üniversitede en azından kitapla ilgili bir rakam, Beş tane kitap olsa, beş dersi aynı profesörden almaya kalksan, çocuk zamanında yararlansın diye; o zaman sorun ne olur bilemiyorum. Ancak benim kanım, kütüphane hizmetinin değişik biçimde denenmesi işi çözümleyebilir. Ben buradan bir açıklama yapmak istedim. Teşekkür ederim.

Prof. Dr. Yaşar KARAYALÇIN — Efendim, ayrı ayrı konular zannediyorum, bunları da ayrı ayrı tahlil etmek lazım. Müsaade ederseniz teker teker ele alacağım.

Bir fakültede öğretim üyesinin elinde bulundurmamak istediği ve kendisinin satın alamadığı kitaplar, umumiyetle öğrencilerin müracaat ettiği kitaplar değildir. Şimdi, böyle bir durum vardır; Bir defa, bizim fakülte kitaplarını İstanbul Hukuk Fakültesine, İstanbul Hukuk Fakültesi de kitaplarını bize gönderir. Bizim Türkçe kitaplar bakımından müracaat kitabı problemimiz hemen hemen yok gibidir. Bizim asıl kendi alanımızda, satın alınması çok güç olan bazı kitaplar vardır, bizim derdimiz ondadır, müracaat kitaplarından onu kastederiz. Sizde belki de kütüphanede durum başkasır, bilmiyorum. Yalnız bizim prensibimiz şudur ve öyle olması

lazımdır tüm kütüphanelerde bence : Bir kitap başka bir okuyucuya lazım olmadığı sürece öğretim üyesinin elinde kalır. Ama, ne zaman iade süresi geçtiği vakit bu kitap başka bir öğretim üyesine veya bir öğrenciye lazım olursa o kitabı derhal iade etmesi gerekir. Esas budur, bu olması lazım ve tatbikatta böyledir. Uygulamada bazı güçlükler oluyor; fakat bu sadece uygulama ile ilgilidir. Birinci nokta bu.

İkinci nokta; tek elde toplamak. Çok güzel bir fikirdir bu, nazari olarak fevkalâde güzel bir şeydir. Fakat, sizler için arz ediyorum, üniversitede olanlar için arz ediyorum; Türkiye'de bazı hizmetleri merkezileştirmek, nazari olarak çok faydalıdır, nazari olarak çok iyidir; ama bir merkezileştirmeye kalktınız mı da felâketir. Yani, şunu söyleyeyim : Ankara Üniversitesinde eğer fakültelerin kütüphane-Söz gelimi, prim adı altında birtakım yan gelirler sağlayın dedik. Dediğim gibi, lerinin kitap ihtiyacını, Ankara Üniversitesinin muhasebesi yapacak olursa bu felâketir.

Bir Üye — O sizin takdiriniz efendim.

Prof. Dr. Yaşar KARAYALÇIN (Devamla) — Aman efendim, müsaade buyurun; takdir öyle değil; Ankara muhasebesinin yaptığını biliyorum ben. Her şey fakültede hazırlanır, ödemek için Ankara Üniversitesi muhasebesine gider. Ama, tasavvur edin, tek elden birleştirme şudur : Hukuk Fakültesinde, Siyasal Bilgiler'den veya Dil - Tarih'ten rektörlüğe yazılacak, rektörlükteki komisyon tetkik edecek, o sipariş edecek, o da demektir ki felâketir. Yani, bizdeki çözüm yollarını rasyonel çözüm yolu olarak düşünmeyin. Çünkü, rasyonel olan çözüm yolu, uygulamada tahmin edemeyeceğiniz kadar büyük problemlere sebep olur. Onun için vaktiniz var ise size bir şey anlatmak da istiyorum :

Ben Londara'ya 15 sene kadar evvel gitmiştim. Meşhur bir hoca var, bazı konular getirdiler, çözemiyorum. Nihayet sonunda dedim ki, «Efendim, sizde durum şu; rasyonel değil bu böyle olmaması lazım. Siz ne düşünüyorsunuz?» «Evet, dediğiniz doğru, ama bizde işliyor.» Başka bir misal veriyorum eğitim bakımından veya ticarî yönden, ne ise, bakın diyorum böyle bir çözüm yolu var, katiyen böyle olmaması lazım diyorum, ama sizde öyle değil diyorum. Diyor ki; «Evet, dediğiniz doğru; fakat burada bizde işliyor.»

Şimdi mesele, rasyonel bir çözüm yolu bulmakta değildir, mesele, bugünkü Türkiye'nin şartları içinde işler çözüm yolunu bulmaktır. Kütüphanecilik de işte bu gerçeği gözönüne almak mecburiyetindedir. Merkezileştirme bir bakıma çok faydalı gözükür; fakat eğer, bürokrat kafalı insanların elinde bu merkezileştirme bir araç olarak kullanılacak olursa felâket olur, bütün hizmetler durur, yürümez. Yani, faydaları vardır; ama zararları olduğunu da kabul etmek lazımdır. Onun için bu konular iki taraflı keskin kılıç gibidir. İyi kullanılmazsa bir tarafı alıp götürür.

Başkan — Teşekkür ederim.

Efendim, oturumumuza hemen hemen son vermek üzereyiz. Bir, iki arkadaşımızın sözleri var; TBTA'K'tan ve Hacettepe Üniversitesinden iki arkadaşımıza söz vereceğim. Bu arada söz almak isteyen arkadaşımız var mı?

Sönmez TANER — Çok kısa bir konuşma yapmak istiyorum efendim.

Başkan — Peki, çok kısa olarak bir dakika içinde özetlerseniz memnun oluruz. Buyurun Sönmez hanım.

Sönmez TANER — Ben, genel olarak bu toplantıda aldığım algıları belirteceğim. Genel bir soru yöneltceğim ve bir öneri veya bir dilekte bulunacağım.

Yılda bir defa hiç olmazsa bir araya geldiğimiz toplantılardan birini daha birtirmek üzereyiz. Bu toplantıdan da çok değerli bilgiler edindik. Temsilcileri olan üniversite kütüphanecisi arkadaşlarımız sorunlarını dile getirdiler. Sayılan konuları ve sorunları dinledik, sayılmayanları da hayal edebiliyoruz. Bu kadar çok sorunumuz var. Şöyle bir şey daha alımladım ben :

Tek tek sorunlara çözüm bulamıyoruz, arkadaşlarımız tek tek çözümleyemедiler ki buraya getirdiler. Nitekim, belki de bu konuda münferit olarak yapılmış çalışmalar uygulama bulamamış; raporlar hazırlanmış, tavsiyelerde bulunulmuş belli bir yere kadar gelmiş, uygulama noktasına gelememiş. Şimdi buradan özellikle Ankara dışından gelen arkadaşlarımız, bu hafta sonunda Ankara'dan kütüphanelerine dönecekler ve sorunlarıyla baş başa kalacaklar. Acaba, bu arkadaşlar bu sorunlarıyla yine böyle baş başa mı kalsınlar, yoksa ortak bir çözüm yolu mu bulmaya çalışmalıyız? Bana öyle geliyor ki, şu andaki sorun, sayılan ve sayılmayan sorunları nasıl çözümlememiz gerektiği sorunudur. Tek tek yapamıyoruz, çünkü tek tek baskı grubu haline gelemeyiz; bir araya gelmez gerek, kütüphaneciler olarak bir araya gelmemiz gerekir.

İkincisi, kütüphanenin öğelerini birbirinden ayıramayız. Yani, sadece kütüphanecilerin sorunu diyemeyiz. Sayın Prof. Karayalçın'ın da belirttikleri gibi, bir de okuyucuların ve öteki kullanıcıların sorunları var. Birlikte oturup karar vermek ve çözüm bulmak zorundayız gibi geliyor bana. Şöyle bir şey önermek veya dilekte bulunmak istiyorum :

Acaba, bütün üniversite kütüphaneleri temsilcileri ve okuyucularından oluşacak bir kurul kurulamaz mı? Yani bu kurul, üniversite kütüphanelerimizin Türkiye'mizin şu şartları içinde konumu nedir, sorunları nedir, olanakları nedir, koleksiyonu nedir? Durum tespiti yaptıktan sonra yaptırdıktan sonra ne yapılmalıdır ve nasıl yapılmalıdır gibi bir şey getirilemez mi?

Az önce kurulmakta olan üniversitelerin sorununu dile getirdiniz. Bana öyle geliyor ki, kurulmakta olan üniversite kütüphanelerinin sorunu da, kurulmuş olan kütüphanelerin sorunundan soyutlanamaz. Yani, kurulmuş olan üniversite kütüphanelerinin sorunları çözülmedikçe, diğeri çözömlenemeyecektir. Bu dilek, zannediyorum pekçok arkadaşın dileğidir. Yani, ne yapmaya geliyoruz, hiç bir şey yapmıyoruz? Acaba bir şey oluşturabilir miyiz? Çok teşekkür ederim.

Başkan — Teşekkür ederiz sayın konuşmacı. Bu konuşmalarınız teypte alınmaktadır. Umarız Kütüphaneciler Derneği geçen yıl yapılan okul kütüphanelerinin tartışmasında olduğu gibi bunu da Kütüphaneciler Derneği Bülteninde yayınlar ve üstelik aynı genişlikte bir komisyonu bu konuda çalışmaya teşvik eder, zorlar. Buyurun sayın Üstün Yıldırım.

Üstün YILDIRIM (Hacettepe Üniversitesi Kütüphanecisi) — İzin verirsiniz ben iki konuya değineceğim, yalnız bir dakikalık süreyi aşarsam bağışlayın, aşmamaya çalışacağım.

Değineceğim konulardan ilki, TBTAk'taki sayın arkadaşlarımla sayın Prof. Karayalçın'ın aralarındaki tartışmaya konu olan meseledir.

Sayın Karayalçın'ın konuşmasının bir sırasında şöyle söylemişlerdi : Üniversite öğretim üyelerinin kütüphaneler ile olan ilişkileri konusu. Dediler ki : «Üniversite öğretim üyelerinin kütüphaneden kitap alıp vermelerinden korkmayınız, sevininiz.»

Şimdi ben kendi adıma şöyle düşünüyorum ve umuyorum bütün meslektaşlarım da böyle düşünürler : Hiç bir kütüphaneci, bir kitabın, öğretim üyesi olsun öğrencisi olsun olmasından korku duymazlar, yalnız geri gelmemesinden korku duyarlar. Korku duyulan konu da şudur : Bu korku, öğretim üyelerinin, kütüphane kurallarına uymamasından ileri gelir. Çünkü, kütüphane bir kural oluşturmıştır; kitap şu kadar zaman ödünç verilir demıştır. Ama, öğretim üyesi, öğretim üyesi fonksiyonunu kullanarak kitabı elinin altında bulunduruyorsa, bu elbette kütüphanenin politikasına ters düşecektir. Aynı zamanda, Yaşar Karayalçın'ın buyurduğu çok güzel söze de biraz ters düşecek; dediler ki; «Kitaplar para gibidir, tedavülde kaldığı sürece geçerliliğini sürdürür.» Eğer, şimdi bir kitap öğretim üyesinin elinin altında uzun süre gelmemek üzere duracaksa, bu kitap tedavülden kalkmış demektir ve bir geçerliliği yoktur.

Değineceğim ikinci konu da, üniversite kütüphanecilerinin üniversite personeli ya da üniversite içindeki durumuna ilişkindir.

Aslında personelin ya da kütüphanecinin belirli kurumlar içerisindeki yeri deyince, doğal olarak parasal olanaklar aklı geliyor. Bir Dernek olarak, bu işin sadece üniversite kütüphanecileri için değil, Türk kütüphanecileri için bir çözüm yolu getirebilmek amacıyla Cumhurbaşkanına, Başbakana ve Ana Muhalefet Partisine bir mektup yazdık. Bu mektup, daha sonra meslek çevresine şikâyet olarak yansıdı, biz bu kanıda değiliz; sadece sorunlarımızı yansıtmak amacıyla yazmıştık ve bu konuya çözüm getirecek öneri de şu şekilde idi : Aslında öneri salt kütüphaneciler için değil, Türkiye'de tüm üniversite mezunu meslek sahibi kişiler için de geçerli bir öneri idi. Hareket ettiğimiz düşünce şu idi : Şimdi, üniversite mezunlarının çalışma durumları belli, nerede para bulabiliyorsa, mesleğine bakmadan oraya gidiyor ve orada çalışıyor. Bunun acısını özellikle biz kütüphaneciler çekiyoruz, kütüphaneler çekiyor. Çünkü, gerekli parayı, maddi olanağı sağlayamadığı için kütüphaneci bulamıyoruz.

Biz dedik ki; üniversite mezunu meslek sahiplerinin mesleklerinde çalıştırılmalarını sağlamak için özendirici önlemler getirin dedik. Parasal önlemler bunlar. Söz gelimi, pirim adı altında birtakım yan gelirler sağlayın dedik. Dediğim gibi, bunu biz kütüphanenin her bölümünde çalışan kütüphaneciler için düşünmüştük.

Üniversite kütüphanelerinde çalışan kütüphanecilere gelince : Bunlar için de şöyle bir çözüm yolu ben düşünüyorum :

Sayın Karayalçın dediler ki; «Üniversite öğretim üyesi gibi bir araştırma yap-sın, doçentliğini, doktorasını versin ve onun geldiği aşamaya gelsin.»

Şimdi ben kütüphaneciyi, sadece bir meslek adamı olarak değil, bir araştırmacı olarak da düşünüyorum. Çünkü, kitabın rafa çıkıp okuyucunun eline geçene kadar, hatta öğretim üyesinin alıp odasına götüreceği ana gelene kadar bir araştırma yapıyordur. Bu, meslekten bir araştırmadır. Bu nedenle, üniversite kütüphanecisinin de, üniversiteye giren bir asistan düzeyinde olması gerekir. Üniversiteye giren bir asistan, üniversitenin kendine sağladığı yan olanaklar, parasal olanaklar ne ise,

üniversiteye yeni girmiş yeni mezun bir kütüphanecinin de, asistana sağlanan olanaklardan yararlanması gerekir.

Eğer, salt olarak bu iş, bilimsel araştırmaya kalacak olursa, yani doçentliğe, doktorluk yapmaya kalacak olursa o zaman Hilmi Çelik'in dediği gibi, bu işi bir kişi yapar, iki kişi yapar, ondan sonrası yapamazsa bu adam üniversite kütüphanesi içerisinde ezilmeye mahkûmdur. Bunun en güzel tedbiri, yine öneriyoruz, üniversiteye yeni girmiş bir kütüphanecinin asistan düzeyinde çalışma olanağının sağlanmasıdır. Teşekkür ederim.

Başkan — Teşekkür ederim. Buyurun sayın Karayalçın.

Prof. Dr. Yaşar KARAYALÇIN — Bir defa şunu belirteyim ki, Hacettepe Üniversitesi Kütüphanesinde çalışmak, diğer üniversite kütüphanelerinde çalışan arkadaşlarıma göre oldukça özel bir durum arz eder. Sizin imkânlarınıza sahip olamayan pekçok kütüphaneci arkadaşım mevcuttur bu salon içinde.

Şimdi, dokunduğunuz iki noktaya gelince : Sondan başlayalım.

Üstün YILDIRIM (Hacettepe Üniversitesi Kütüphanecisi) — Af edersiniz sözünüzü keseceğim; bir hususa değinmek istiyorum.

Hacettepe Üniversitesinde çalışan kütüphanecilerin de, şurada gördüğünüz tüm kütüphanecilerden pek farkı yok; hatta burada gördüğünüz kütüphanecilerin pek çoğu bizden daha çok parasal yönden avantajlıdırlar.

Prof. Dr. Yaşar KARAYALÇIN (Devamla) — Öyle mi? Yani Ankara Üniversitesini mi yoksa, başka üniversiteleri mi kastediyorsunuz? Ne ise, Hacettepe Üniversitesini biraz biliriz; başka üniversiteleri de biliriz; takdim başkadır, gerçek başkadır ne ise, onlara girmeyelim.

Arkadaşlar, birinci mesele iare yani ödünç verme meselesidir. Elbette kitabın tedavül etmesi lâzım, bu noktada aramızda fark yok. Geri gelmemesi söz konusu olmaması lâzımdır. Benim belirtmek istediğim nokta şudur : Bir kitap depoda kaldığı vakit kütüphaneciyi sevindirmemesi lâzımdır. Kitabı eski kütüphanecilikte böyle idi, okuyucuya verirken elleri titrerdi ve okuyucunun elinde tedavül ede ede okuna okuna pörsümüş bir kitabı gördüğü vakit içi giderdi. Halbuki ben öyle kabul etmiyorum; ben, okuna okuna eskimiş bir kitabı gördüğüm vakit, «Aman ne kadar iyi» diyorum. Her halde sizler de aynı şekilde düşünürsünüz.

Mesele, bir kütüphanede bir okuyucu; ister öğrenci, ister asistan, kim olursa olsun, okuyucunun hakkını başka bir okuyucunun yememesi lâzımdır. Şu halde, normal iare süresi bittiği vakit bizde Ankara Hukuk Fakültesinde uygulama öyledir; başka bir okuyucu bu kitabı isterse, ona haber verilir ve o getirir, böylece de okuyucu okuyacağı kitaba kavuşur. Böyle olması lâzımdır. Bu noktada fazla tutucu olmamak lâzımdır; mümkün olduğu kadar hizmeti genişletmek lâzımdır, yeter ki bu şekilde davranış, başka bir okuyucunun hakkını ihlâl etmesin. Bu hususta görüş ayrılığı olacağını da tahmin etmiyorum.

İkinci nokta; sizin söyledikleriniz, asistan statüsünde olsun, öğretim üyesi statüsünde olsun, bilmiyorum benim tasarımı gördünüz mü? Endişem yahutta gayem şudur : Üniversite asistanı ne seviyede ise, üniversite kütüphanecisi olmak isteyen,

üniversite kütüphane asistanı aynı seviyede olsun, aynı imkânlarla sahip olsun. Birisi doçent olduğu vakit, öteki de ona muadil olan bir unvanı kazansın.

Zannediyorum şu noktada da ayrılıyoruz : Siz bir ezilmeden bahsettiniz. Şimdi şunu kabul etmek lazımdır ki, her memlekette olduğu gibi, bir yarışma vardır, korkunç bir yarışma vardır. Bu yarışma artık ilkokuldan başlamıştır. Binaenaleyh, bu yarışmada çalışmak ve güçlü olmak lazımdır. Eğer bir kimse üniversite kütüphanecisi olacak güçte değil ise, yani üniversite doçenti olanın sarfettiği gayretleri, emeği sarfetmeye hazır değil ise oraya talip olmaması lazımdır. Bu yarışta yaya kalanlar da vardır. Zannetmeyiniz ki, üniversiteye her asistan olan kimse doçent, profesör oluyor, olamıyor. Mağdur olan, muvaffak olamayan arkadaşlarımız oluyor, burada da olmaktadır; ama kendisine güvenenlere imkân sağlamak lazımdır. Üniversiteye, fakülteye asistan olan hangi haklara sahip olursa öteki de aynı haklara sahip olsun. Öteki asistan ne kadar doçent olmak için çırpınıyor ise, emek sarfediyor ise, alın teri döküyor ise kütüphaneci de aynı şekilde çalışsın. O zaman görürsünüz, eğer bu teklifimiz kanunlaşırsa, 1946'da çıkan Üniversiteler Kanunun da üniversite doçentliği, üniversiteye ne kazandırmış ise, üniversite kütüphaneciliği imtihanı, Türk kütüphanecilerine ve üniversitelerine aynı şeyi kazandıracaktır; hiç tereddüt etmiyorum. O zaman, üniversite öğretim üyesi ile üniversite kütüphanecisi aynı seviyede insanlar olacaktır. Yani, araştırma bakımından ihtiyaçları, derterleri anlamak bakımından ve bir de elbette müktesep hak bakımından. Ama şu olamaz : Lisans yapalım, lisansla yetinerek üniversite kütüphanesinden uzmandan beklenen hizmetleri yapalım... Bu mümkün değildir arkadaşlar, bu olmaz da. Türkiye süratle uzmanlaşmak keyfiyetindedir. Kütüphanecilik alanında biliyorsunuz fevkalâde büyük yenilikler vardır; binaenaleyh, kendimizi, bu büyük hizmetlere hazırlamak lazımdır.

Yapılacak şey şudur bu benim kesin kanaatimdir. Bu mercii kurmak lazımdır; üniversite doçentliği imtihanı gibi üniversite kütüphaneciliği ve uzman kütüphanecilik imtihanını ihdas etmek lazımdır. Bakın, ondan sonra meselelerin büyük bir kısmı kendiliğinden çözülecektir. Bu konuda da görüş ayrılığı olduğunu zannetmiyorum.

Yalnız bir noktada ayrılık var; ezilenler olabilecektir. Bu güçte olmayanlar, o mevkiye talip olmayacaklardır. Bunu normal kabul etmek lazım. Hem o güçte olma, hem o hizmete talip ol; bu olmaz. Bunu kabul etmek lazımdır, yarışmayı kabul etmek lazımdır, ona da hazırlanmak lazımdır.

Eğer vaktimiz varsa bir öğrencimin söylediğini size nakletmek isterim; çok enteresan bir hadise. Bizden mezun olmuş bir öğrenci Almanya'ya gitmiş, Almanya'dan İngiltere'ye gitmiş oradan evlenmiş; Amerikaya gitmiş, döndü geldi. Diyor ki: «Öğrencilikte geçirdiğim zamana acıyorum. Almanya'daki, İngiltere'deki, Amerikadaki öğrencilerin çalışmalarını gördükten sonra, bizim geçirdiğimiz dört sene ne kadar beyhude geçmiş.»

İçimizde kütüphaneci olmayacak öğrenciler de var, biraz da onlara hitap etmek istiyorum. Zamanın değerini bilmek lazımdır. Ve batıda, doğuda, diğer bazı ülkelerde, bir üniversite kütüphanecisi veya genel olarak bir kütüphaneci, hangi seviyeyi kazanıyor ise bu seviyeyi kazanmak lazımdır. Bizim hoca olarak da vazifemiz, çalıştığımız alanlarda öğrencilerimize hep bu seviyeyi kazandırmaktır. Bu

konuda fireler olacaktır, hiç şüphe yok. Başarabilecek gücü olan başaracaktır; gücü olmayanlar gücüne uygun hizmetlere talip olacaktır. Teşekkür ederim.

Başkan — Teşekkür ederiz sayın Karayalçın.

Buyurun efendim.

Gülşen KORUL — Efendim, sayın Karayalçın beye teşekkür etmek istiyorum.

Biz hocalarımızla, meslektaşlarımızla dertleşiriz ve bu hakları kendimizde görürüz, ayrıca bu hakların teslimini meslek grubu dışında sesimizi de duyuralım dedik ve bütün sualleri kendilerine yönelttik, ayrıca da yorduk, çok çok teşekkür ederiz.

Başkan — Sağolun efendim.

Buyurun efendim.

Sargon ERDEM (Karadeniz Teknik Üniversitesi Md. V.) — Kütüphanecilerin parasal sorunu derken, daima üniversite mezunu olan kütüphanecileri ele aldık, işe 9'un 1'inden başlaması falan diye.

Benim şimdi işaret etmek istediğim bir konu, öteki personeli kapsamaktadır. Yani ortaokul veya lise mezunu olup da kütüphanelerde ayniyat memuru ve diğer memurların durumunu ele almadık.

Bilindiği üzere kütüphaneciler, müdür ve müstahdem dahil olmak üzere tamamen kefalete, müteselsil kefalet bağlıdır. Maaşını, bürüt maaşının yarısı beş taksitle, geriye kalandan da bir miktar kesilir ve yan ödeme de verilmez. Bu nedenle bizim memur bulmamız da güçtür. Gelir, üç gün sonra kaçar. Bizim Karadeniz Teknik Üniversitemizde, sırf mağdur durumda kalmasınlar diye, bütün çalışan memurlarımıza daktilo unvanının verilmesini istemek zorunda kalıyoruz. Halbuki onlar daktilo değiller, ama para kesilince ellerine bir şey zaten kalmıyor.

Bilmiyorum böyle bir teklif yapıldı mı? Kütüphanecilerin bir yan ödeme almalarının yerinde olacağı kanaatindeyim. Bu konulabiliyor mu bu hususu öğrenmek istiyorum. Teşekkür ederim.

Başkan — Sayın Erdem, zannediyorum ki yan ödeme Pazartesi günü Personel Dairesinden, 657 sayılı Kanuna tabi bütün devlet memurları için çıktı, benim bildiğim kadariyle. Ancak, bu yan ödemenin verilmesini işini her daire, her kuruluş müdürlükleri kendileri düzenleyecekler. Bu demek değildir ki, herkes yan ödeme-den yararlanacak. Yan ödemeye gerçekten ihtiyacı olan ya da yan ödeme alması gerekli olanlara yan ödeme verilecek. Fakat, Personel Dairesi ile bir temasımız olmuştur ve bana böylece ifade ettiler. Ne dereceye kadar doğru olduğunu ben de bilmiyorum.

Fakat, bütün buyurduklarınız teype geçmiş bulunuyor. Bu meselenin üzerinde sayın Dernek yöneticilerimiz duracaklardır.

Sayın Dinleyicilerimiz,

Üç saate yaklaşan bir süreden beri sabırla, üniversite kütüphaneleri konulu açık oturumu izlediniz. Sağolasınız.

Öncelikle, bu oturumu yöneten kişi olarak size teşekkür ediyorum. Sonra, bu oturuma katılmış olan meslektaşlarıma ve özellikle hem meslektaşımız ve hem de üniversitemizin çok değerli hocası olan sayın Karayalçın'a teşekkür ediyorum.

Sağolun efendim. (Alkışlar)